

TOPLUM KALKINMASI VE KÖY ARAŞTIRMALARI

Doç. Dr. Cevat GERAY

GİRİŞ

Toplum kalkınması çalışmalarının başlıca aşamalarını;

(1) Araştırma, (2) Eğitim, (3) Yerel düzeyde program yapma, (4) Yerel düzeyde örgütlenme, (5) Uygulama ve (6) Değerlendirme olmak üzere altıaşamada inceleyebiliriz.

Bu aşamalar birbirini izleyen birer adım olmakla kalmazlar, tek başına birer amaç sayılmazlar. Aynı amaca varmak için birbirini tamamlayıcı, birbirini destekleyici halkalara benzerler. Bu nedenle, bunları birbirinden kesin sınırlarla ayırmak güçtür. Örneğin, araştırma, eğitim, program yapma ve örgütlenme bakımından olduğu kadar değerlendirme için de gereklidir. Öte yandan, değerlendirme, daha başlangıçtan itibaren bütün aşamaları kapsayan bir süreçtir. Bu nedenle çalışmalarda herhangi bir adım atılırken, bu adımın öteki adımlarla ilişkisi kesinlikle kurulmalıdır. Fakat eğitim amaçları bakımından bu aşamaları ayrı ayrı gözden geçirmekte yarar görülebilir.¹

Toplum kalkınması çalışmasına girişirken, çalışmanın yöneldiği yersel topluluk hakkında bir bilgi sahibi olma gereği, bu topluluğu tanımak zorunluğu açıktır. Denilebilir ki bu, başarının önkoşulu olacaktır. Bu nedenle, toplum kalkınması çalışmalarında araştırma atılacak ilk adımı oluşturur.

Bu yazıda toplum kalkınması açısından köy araştırmalarının amaç, kapsam ve yöntemlerini gözden geçirecek, Türkiye de yapılmış araştırmaları topluca tanıtmaya çalışacağız. Yazının sonunda, Eğitim Fakültesi öğrencileriyle uyguladığımız soru kâğıdı ile araştırma plânının örneklerini ek olarak sunmaktayız. Böylece bizden köy

1 Daha geniş bilgi için bkz:

Fehmi YAVUZ, *Memleketimizde Toplum Kalkınması*, TODAIE yayını Ankara, 1968 s. 40-41

Cevat GERAY, *Toplum Kalkınması Deneme Çalışmaları: Binyan Örneği*, Ankara, 1967, s. 24-35

araştırmaları için bilgi ve yol göstericilik isteyen halk eğitimi ve toplum kalkınması uygulayıcılarının bu isteklerini de belli bir ölçüde karşılamış oluyoruz.

I. TOPLUM KALKINMASI AMAÇLI KÖY ARAŞTIRMALARI

A. Araştırmaların Kapsamı:

Toplum kalkınması çalışmaları için gereksinme duyulan araştırmalar başlıca şu konuları kapsar:²

1. Yersel topluluğun üzerinde yaşadığı yer ve fiziksel çevrenin özellikleri, toplum kalkınması çalışmalarının yöneldiği insanın yaşadığı ortam.

2. Çalışmaların yöneldiği insan topluluklarının sosyal yapısı, davranışlar, nüfus durumu, aile yapısı, gruplaşmalar, gruplararası ilişkileri, duyulan ihtiyaçlar, aile-çevre ilişkileri, önderlik, yeniliklere açılma, değişmeye karşı direnç, imece ve yardımlaşma gelenekleri.

3. Yönetmel yapı, personel, akçalı olanaklar, yasal açıdan kalkınmaya engel olan koşullar, dar boğazlar olup olmadığı.

B. Toplum Kalkınması Araştırmalarının Amaçları:

Toplum kalkınması araştırmalarında güdülen başlıca amaçlar şunlardır:

1. Araştırmalar, yersel toplulukların özellikleri hakkında, kamu personeline, çalışmalarında ışık tutacak olan bilgileri sağlamalıdır. Personel, çalışacağı ortamı köyü ve köylüyü tanıyabilmelidir. Bu araştırmalarla kamu personeline köye gitmeden önce köyün sorunlarına, gereksinmelerine, önderlerine ilişkin bilgiler sağlamalıdır. Kamu personeli, programların hazırlanmasında gerekli bilgilere sahip olarak yersel topluluğa gitmiş olur.

2. Araştırmacıların, araştırma sırasında yersel topluluğun içine girmeleri halkta bir ilgi uyandırır ve toplum kalkınması konusunda açıklamada bulunmak için bir başlangıç olur.

3. Araştırmanın bir başka amacı da, çalışmalarını değerlendirmede ölçü oluşturacak olan niğrenge noktalarını saptamaktır. Bu çalışmaların başlangıcında toplumun hangi düzeyde bulunduğunu saptamak, sonra hangi düzeye gelmiş olduğunu ölçebilmek için önemlidir.

² Nabi DİNÇER, "Toplum Kalkınmasında Araştırma" VIII. İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları, S.B.F., Ankara, 1966. s. 189-190

C. Türkiye'deki Toplum Kalkınması Araştırmaları:

Türkiyedeki toplum kalkınması deneme çalışmaları sırasında yukarıda sözü edilen araştırmalar ilk önce Devlet Plânlama Örgütü tarafından başlatılmış, sonra da Köy İşleri Bakanlığının kurulmasıyla, sözügeçen Bakanlıkça yürütülmüştür. Altınözü, Terme, Bünyan, Ulukışla ve Edirne Merkez ilçelerinde yapılan araştırmalar ayrı raporlar olarak çoğaltılmıştır. Bu araştırmalarda köylerin fiziksel ve doğal çevresi, toplumsal yapı ve davranışlar, gruplararası ilişkiler, önderlik, gelenekler ve öteki konular kapsanmıştır. Sözü edilen ilçelerde yönetsel yapı da incelenmiştir.

Deneme alanlarındaki toplum kalkınması araştırmaları aşağıdaki ilgi çekici sonuçların ortaya çıkmasında yardımcı olmuştur.³

1. *İnsan ve Toprak İlişkileri.* Araştırmaların kapsamına giren köylerde ailelerin büyük çoğunluğu (örneğin, Terme'de % 47,5 i, Edirne'de % 40,3 ü, Bünyan'da en az % 40, 1) ailesini geçindirmeye yetecek kadar toprağa sahip değildir, ya da hiç toprağı yoktur.⁴ Bu durumdaki aileler, geçimini sağlamak için tarım işçisi olarak çalışmak ya da ortakçılık, yarıcılık, kiracılık yollarını seçmek zorundadır. Antakya'da ve Edirne'de köyde yaşamayan, fakat geniş topraklara sahip bulunan kişilerin varlığı dikkati çekmiştir. Altınözün'de nüfusun % 37'i Amik ovasına ya da Çukurova'ya tarım işçiliğine gitmektedir. Bünyan'da büyük şehirlere yapı işçisi gönderen ailelerin oranı % 23'ü bulmaktadır. Bünyan'da yeteri kadar toprağı olmayanların topraklarını elden çıkardıkları, traktör sahiplerine kiraya ya da yarıya verdikleri anlaşılmaktadır. Toprak dağılımındaki bu dengesizlik birtakım köklü tedbirlerin alınması, örneğin toprak reformu yapılması gereğini açıkça göstermekteydi. Toplum kalkınmasının başarısında bunun önemi açıktır. Bunun yanında bazı tarıma dayalı endüstrilerin kurulması, endüstri bitkilerinin üretimine önem verilmesi gerekiyor. Yarıcılık, ortakçılık ve kiracılık büyük toprak sahibinin leyhine işlemekte, hiçbir yazılı hukuk kaynağına dayalı olmaksızın tamamiyle gelenek ve göreneklere göre düzenlenmiştir.

3 DİNÇER, a.g.y, s. 190-195

4 "Terme İlçesi Toplum Kalkınması Araştırması Hakkında Rapor" Ankara, 1964 (D.P.T. tarafından çoğaltılmıştır).

"Bünyan İlçesi Toplum Kalkınması Hakkında Rapor" Ankara, 1964 (Köy İşleri Bakanlığınca çoğaltılmıştır).

"Altınözü İlçesi Toplum Kalkınması Araştırması", D.P.T, Ankara, 1963 (çoğaltma).

2. *Ürünlerin Değerlendirilmesi ve Aracilar*: Araştırmalar, üreticilerin istenilen ölçüde değerlendiremediklerini, banda "alivre" satış yoluyla araçların büyük çıkarlar sağladıklarını ortaya koymuştur. Örneğin, Edirne'de peynir yapımcıları üreticinin sütünü avans vermek yoluyla önceden çok düşük fiyatlarla ele geçirmektedir. Altınözün'de aynı durum zeytin için, Termede pirinç, mısır ve öteki zahire için söz konusudur. Bu da küçük çiftçinin kredi ihtiyacının karşılanması için köklü tedbirler alınmasını gerektirmektedir.

3. Ekonomik kalkınmayı *köstekleyici bazı görenekler ve davranışların varlığı* toplum kalkınması araştırmalarıyla bir kez daha saptanmıştır. Altınözü araştırması, biriktirilen paraların köylerde saklandığını, gizlendiğini, yatırım için kullanılmadığını ortaya koymuştur. Araştırmalarda, evlenmek için başlık verme göreneklerinin yarattığı güçlükler, bunun sonucunda doğan kız kaçırma olaylarına ilişkin açıklamalar da vardır.

4. Köylü arasındaki *yardımlaşma gelenekleri* konusunda toplum kalkınması araştırmaları aydınlatıcı bilgiler sağlamıştır. Pazar ekonomisinin girmesiyle gittikçe zayıflamasına karşın, köylerimizde işgücü ve ürün değiş tokuşu, sosyal yardım, karşılıklı yardımlaşma ve toplu iş başarma amacıyla imeceden yararlanıldığı anlaşılmaktadır.

5. Köylerin sorunları gereksinimleri ve önceliklerine ilişkin bilgiler toplum kalkınması araştırmalarıyla daha gerçekçi bir anlam kazanmıştır. Köylerin daha çok alt yapıya, ürünü arttırıcı ve değerlendirici tedbirlere öncelik verdikleri anlaşılmıştır.

6. Toplum kalkınması araştırmalarının bir katkısı da, *yersel önderlerin nitelikleri* konusunda bazı karşılaştırmalı bilgiler sağlamasıdır. Önderlerin genellikle 30 ile 50 yaşlar arasında bulunduğu, şöfor, bakkal gibi kentle sürekli ilişki içinde bulunan kişilerin önderler arasında dikkati çektiği anlaşılmaktadır. Bünyan'da kabile başkanlarının köyün yönetiminde etkili oldukları, muhtarın ve ihtiyar kurullarının daha etkisiz kaldığı saptanmıştır.

D. Türkiyede Toplum Kalkınması Araştırmalarında Uygulanan Yöntem:

Toplum kalkınması araştırmalarında, anket, açık mülakat ve örnek olay yöntemleri gibi sosyal bilimlerde kullanılan araştırma yöntemlerinin tümünden yararlanılmıştır. Bu amaç için örnek olay araştırmaları, ayrı bir önem taşımaktadır. Köydeki değişimin hangi koşullar altında

oluşturduğunu görebilmek için, yersel topluluğun içten görünüşünü kavramak, toplumsal yapısını, halkın davranışlarını, gruplaşmaları çok iyi bilmek, onlarla birlikte yaşayarak ve çalışarak topluluğu daha uzun bir süre gözlem altına almakla olabilir. Yurdumuzda, toplum kalkınması için yapılan araştırmalarda şöyle bir yol tutulmuştur:

1. Köy ve köylüye ilişkin bilgilerin derlenmesi

İl ve ilçe düzeyindeki kamu kuruluşlarından bilgiler derlenmiştir. Yönetmelikle ilgili bilgiler de aynı yoldan sağlanmıştır.

2. Köyde başlıca iki soru kâğıdı uygulanmıştır

a. Köyün nüfusu, nüfusun özellikleri, küçük sanatlar, ekonomik durum, ulaşım kolaylıkları, konut, toprak varlığı ve dağılımı, ürünler, hayvan varlığı, tarım araçları gibi konularda bilgileri derlemek amacıyla yapılan bir *envanter* çalışması. Envanter için düzenlenen soru kâğıdı, köyü yakından tanıdığı bilinen kişilerin yardımıyla araştırmacılar tarafından doldurulmuştur.

b. Köylünün ortak hareket etme yeteneklerini, bunlar için yapmayı göze aldıkları katkıları saptama amacına yönelmiş "*Toplum Kalkınması Monografisi*". Bu sorukâğıdı, köylünün çoğunluğunun katıldığı toplantılarda cevaplandırılmıştır.

Kontrol toplum kalkınması çalışmalarında, yersel toplumun, kendi kendisini tanımak üzere yapacağı bir araştırma yolundan (*Community Self-Survey*) yararlanılması da söz konusu edilmektedir. Bu görüşü savunanlara göre kentsel topluluklarda, köysel topluluklara göre, eğitim düzeyi daha yüksektir ve önderlik daha gelişmiştir. Böyle bir araştırmanın yapılmasını kolaylaştıran bir ortamın varlığına işaret edilmektedir. Burada, toplum kalkınmasından sorumlu kişiler, ilkönce halkı ve önderleri bu tür bir araştırmanın gereğine ve önemine inandırmak, sonra da onları bunu yapmağa özendirmek, onlara araştırma yol ve yöntemlerini öğretmek zorundadırlar.⁵ Köy toplulukları için bu tür araştırmalardan yararlanılması ülkemizde hemen hemen olanaksızdır, denebilir. Hatta aynı yargı ülkemizdeki kentsel toplumlar için de büyük ölçüde geçerlidir.

5 G. HENDRIKS, "Community, Self-Survey", The Hague, 1960 (çoğaltma).

II. TOPLUM KALKINMASI AMAÇLI OLMAYAN KÖY ARAŞTIRMALARI

Toplum Kalkınması amaçlı olmayan köy araştırmaları ve bilimsel çalışmalar birikmeğe başlamıştır.⁶ Ziya Gökalp'in savunuculuğunu yaptığı ve Türkiye'de yaydığı Durkheim sosyolojisinin yerinde yapılan araştırmalara ve monografik çalışmalara karşı oluşu, köyün bilimsel yöntemlerle incelenmesini geciktirici bir neden olmuştur. Buna karşı monografik çalışmalara ve yerinde yapılan araştırmalara dayanan Le Play okulunun savunduğu "Sosyal Bilim" anlayışının ülkemizde yayılmasıyla, köy, bilimsel açıdan inceleme konusu olmaya başlamıştır. Bilindiği gibi Le Play okulu, sosyal yapıyı anlamak için aile hayatının incelenmesini, bunun içinde "örnekolay" yönteminin uygulanmasını savunur. Ailenin coğrafyasal çevresi, medeni durumu, gelenekleri, sağlık bilgisi, sosyal statüsü, geçimi ve uğraşlarını, mülkiyet yaşayış biçimi, aile tarihçesi gelir ve gider durumu incelenerek, hayat düzeyi, aile tipleri, toplumsal yapı hakkında bilgi sağlamak mümkündür. Monografik araştırmaya, karşı yığın hakkında, sayılarla anlatılamayan bilgi sağlanması, temsil yeteneğinin sınırlı olması, özelliğın artması ve çevre folklorunu bir yana bırakması gibi önemli eleştiriler yöneltilmektedir. Fakat, olanakların elverdiği oranda çok sayıda örnek seçmekle genelleme yapılabileceği anlaşılmaktadır. "Türkiye Nasıl Kurtarılabilir" (1918) adlı yapıtıyla Le Play okulunu savunan Prens Sabahattin monografik araştırma örneğini verememiştir.

Prens Sabahattin'in savunduğu araştırma yöntemini Türkiye'de yayan ve uygulayan M.A. Şevki olmuştur. "Meslek-i İçtimai Cemiyeti"ni kuran M.A. Şevki, bu derneğin yayın organı olan dergi ile, "Mülkiye" (Siyasî İlimler) ve "Muallimler Mecmuası" adlı dergilerde yayınlar yapmıştır. 1931 yılında yayınladığı "Memleketi Tanıma Yolu", (Monografik Tetkiklere Doğru) adlı yapıtıyla yazar memleket hayatını anlamak için istatistiklerin yeterli olmadığını, bunların toplumsal incelemeler için bilimsel bir temel veremeyeceğini ileri sürüyordu. Halkın toplanış biçimlerini, bunlar arasındaki ilişkileri bilimsel yollardan kavramak gerekir. Genel bilgiler, istatistikler, kişisel görüşler köyün yolunu buluncaya kadar yararlı olabilir. Fakat köye varınca, orayı gözlerimizle görmeli, gördüklerimiz üzerinde düşünerek anlamalıyız. M.A. Şevkiye göre, gittikçe bilimsel nitelik kazanacak olan bu gözlemlerin, monografilerin yapılması, çoğalması, birbiriyle karşılaş-

6 Bozkurt GÜVENÇ, "Etnolojik Araştırmalar", Türkiye'de Sosyal Araştırmaların Gelişmesi H. Ü. Nüfus Etüdleri, Ankara, 1971, Keza, C. GERAY, a. g. e., s. XLVI - LII.

tırılması sonunda Türkiye’de yaşayan toplumu tanıyabiliriz. Yazar, ülkenin toplumsal haritasını çıkarmak, memleketi tanımak için bir anket planı veriyor, yurdun uyanık evlâtlarını ve fikir adamlarını”, işlenmiş bir inceleme konusunu ele almaya çağırıyor. M.A. Şevki’nin İstanbul çevresindeki Kurna köyünde yaptığı monografi, “Siyasî İlimler” Dergisinde yayınlanmıştır. “Ortakçı Destanı” da M.A. Şevki’nin köylü-şehirli ilişkileri hakkında gözlemlerini aksettirmektedir. (M.A. Şevki, *Osmanlı tarihinin açıklaması ve öteki makaleler*, Elif Kitabevi, İstanbul, 1968, Türkçeleştiren: Dr. M. SENCER).

Eminönü Halkevinde kurulan Sosyal Araştırmalar Kolu başkanlığına getirilen “Köye Doğru” dergisi sahibi Selâhattin Demirkan, 1941 de “Küçükçekmece Köyü” ve “Celâliye Köyü” adlı iki monografi örneği vermiştir. O günlerde İstanbul İli Köy Bürosu Şefi olan ve 1960 dan sonra da aynı ilde “Köy kalkınması Komitesi” sekreterliğini yapan Demirkan, “Köy Nasıl Tetkik Edilmelidir” (1942), “Köyün Sosyal Tetkikinde Monografya Usulü” (1946) “Tecrübî Sosyolojiye Giriş” (1958) ve “Köy Sosyolojisine Hazırlık” (1962), “Köy Araştırmaları Klavuzu” (1960) adlı yapıtlarıyla bu yöntemi yaymağa çalışmıştır.

Bilimsel niteliği bakımından dikkati çeken ilk monografik araştırma, Sadri Aran tarafından Evedik köyünde yapılmış ve 1938 de yayınlanmıştır. Ziraat Enstitüsünce, “Evedik Köyü: Bir Köy Monografisi” adıyla yayınlanan bu çalışmada ekonomik sorunlara ve özellikle tarıma ayrı bir ağırlık verilmiştir. Niyazi Berkes, “Bazı Ankara Köyleri Üzerinde Bir Araştırma” (1942) adıyla yayınladığı yapıtta, toplumsal değişmeyi bir yana bırakarak 13 köyün toplumsal kuruluşunu, aile yapısını, ekonomik hayatını ve konumunu incelemiştir. Behice Boran da “Toplumsal Yapı Araştırmaları” adını verdiği yapıtını 1945 te yayınlamıştır. Manisa Ovasındaki 8 köyün alt yapısını temel alarak toplumun tabiatla olan ilişkilerini, kullanılan araç ve teknikleri, üretim yollarını, iş bölümünü ve mülkiyet durumunu inceleyen Boran, dağ ve ova köylerini birbiriyle karşılaştırmıştır.

İstanbul Edebiyat Fakültesi Sosyoloji bölümü tarafından Antalya’nın bir köyünde yapılan araştırma “Karataş Köyü Monografisi” adıyla “Sosyoloji” dergisinde yayınlanmıştır (Sayı 6 [1950]). Coğrafya Enstitüsü Dergisinde buna benzer monografik araştırmalar yayınlanmaktadır.

İbrahim Yasa, “Hasanoğlan Köyü” araştırmasıyla, Köy Enstitüleri hareketiyle yurt çapında adı duyulmuş bir köyün sosyal ve ekonomik

yapısını ortaya çıkarmakla kalmıyor, aynı zamanda köydeki sosyal değişme ile demiryolu arasındaki ilişkiyi de araştırıyor. Yasa, aynı yöntemi 1950'de yaptığı "Sindel Köyünün Toplumsal ve Ekonomik Yapısı" (1960) konulu araştırmasında da uygulamıştır. Yasa'nın sözü edilen her iki yapıtı da ("Sindel" özet olarak) İngilizceye çevrilmiştir. İbrahim Yasa'nın, "Türkiyede Kız Kaçırma Gelenekleri ve Bununla İlgili Bazı İdari Meseleler" adlı yapıtı (1962) ile "Taygeldi Ailesi" konulu inceleme yazısı köyle ilgili önemli kaynaklar arasındadır. İbrahim Yasa'nın bu yazısı Siyasal Bilgiler Fakültesi dergisinde yayınlanmıştır, C: XVII, No: 2 (1963) (Doç. Dr. Nejat Bengül'e Armağan). YASA, Hasanoğlan köyündeki toplumsal değişmeyi aynı köyde 25 yıl sonra yaptığı araştırmayla çözümlemiştir (Yirmibeş Yıl Sonra Hasanoğlan Köyü, Ankara, 1969).

Köy yerleşmeleri konusundaki çalışmalara ilişkin yayınlarda da bir artış görülmektedir. İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsünden Prof. TUNÇDİLEK'in "Türkiye İskan Coğrafyası" (İst., 1967) ve "Bozaniç Köyü" (İst., 1964) başlıklı yapıtları, Ankara Üniversitesinden Doç. EMİROĞLU'nun "Akçakoca'da Nüfus, Yerleme ve İktisadî Faaliyetler" (Ank., 1970), İstanbul Üniversitesinden Doç. TOLUN(DENKER)'in "Balıkesir Ovasından Yerleşme ve İktisadî Faaliyetler" (İst., 1970) adlı çalışmaları, Erzurum Atatürk Üniversitesinden DOÇ. SÖZER'in "Erzurum Ovasının Beşerî ve İktisadî Coğrafyası" adlı araştırması bu kaynaklar arasındadır.

Prof. TUMERTEKİN, Bayan F. MANSUR ile Dr. BENEDICT'in editörlüğünde hazırlanan "Türkiye: Coğrafi ve Sosyal Araştırmalar" (1972) adlı yayında kır yerleşmeleri, küçük kasaba araştırmaları, toprak dağılımı ve mülkiyeti, göçebe yörük yerleşmeleri, kırsal topluluklarda değişme konularında ilgi çekici yazılar yer almaktadır.

Nermin Erdentuğ, Sosyal antropoloji açısından iki monografik araştırma yapmıştır. Bunlardan "Hal Köyünün Etnolojik Tetkiki" 1956, "Sün Köyünün Etnolojik Tetkiki", 1959 yıllarında yayınlanmıştır. Erdentuğ, Ankara'nın bazı köylerinde örnekleme yöntemini denemiştir: "Ankara İli Köylerinde Sosyal Hizmetler ve Sosyal Antropoloji Bakımından Bir Araştırma" (1966). Orhan Acıpayamlı, "Doğumla İlgili Adet ve İnanmaların Etnolojik Etüdü" adlı yapıtıyla ve "Türkiyede Yağmur Duası" başlıklı inceleme yazısıyla köylerimizle ilgili bazı antropolojik bilgileri derlemiş bulunuyor. (Acıpayamlı'nın sözü edilen yazısı D.T.C.F. Dergisi, C: XXII, Sayı: 3-4 de yayınlan-

mıştır (1964) Profesör. Dr. Sedat Veyis ÖRNEK, “Anadolu Folklorunda Ölüm” adlı yapıtıyla (Dil ve Tarih-Çoğrafya Fakültesi Yayını, Ankara, 1971) köylerimizde ölümle ilgili düşünce, inanç ve görenekleri ortaya koymuştur.

Erzurum’un sekiz köyünde “Şamanizmin örf ve adetlere etkisi” konusunu inceleyen Orhan Türkdöğün, yapıtını “Erzurum ve Çevresinde Sosyal Araştırmalar” adıyla yayınlanmıştır (1967). İsmail Beşikçi, Doğu Anadoludaki bir göçebe kabilenin toplumsal yapısını incelemiştir. Doktora tezi olarak kabul edilen bu yapıt “Doğuda Değişim ve Yapısal Sorunlar” adıyla yayınlanmıştır. Beşikçi, istatistik verilere, yerinde yapılan araştırmalara dayanarak hazırladığı “Doğu Anadolunun Düzeni” (1970, ikinci baskı adlı) yapıtında doğu bölgesi köylerine ilişkin bilgiler vermektedir. Monografik araştırmalar yanında, örnekleme yöntemine göre yapılan araştırmalar da son yıllarda artmıştır. 1953’te tarımdaki makinalaşmanın etkileri konusunda, Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyelerince yapılan araştırmaların raporu ayrı bir kitap olarak Türkçe ve İngilizce yayınlanmıştır: “Türkiyede Ziraat Makinalaşma; Ziraatte Makina Kullanılmasının Doğurduğu Doğurduğu Teknik, Ekonomik ve Sosyal Meseleler Üzerinde Bir Araştırma”, (1954). (C. Tanyol’un “Traktör Giren 50 Köyde Nüfus Hareketlerinin ve İçmaif Değişmelerinin Kontrolü”, başlıklı monografisi bu konuyla ilişkilidir. Bkz. Sosyoloji Dergisi, No. 13-, 1059).

Türkiye çapında bir araştırma, 1962 de F. Frey ve arkadaşlar tarafından Devlet Plânlama Teşkilâtının işbirliğiyle yapılmıştır⁷. Yurdun değişik bölgelerini dikkate alarak bir örneklemeye giren 462 köyde yaşayan 5 binden fazla köylü ve önderle yapılan mülâkatlara dayanan bu araştırmanın ön sonuçları. “Rural Development Project, Preliminary Report” başlığıyla çoğaltılmıştır. Frey daha sonra anket sonuçlarının ikinci çözümlemesini yaparak biri iletişim, ötekisi bölgesel farklılıklar konusunda iki ayrı rapor daha hazırlamıştır. (“The Mass Media and Rural Development in Turkey”, Report No: 3 ve “Regional Variations in Rural Turkey”, Report No: 4. Her iki rapor da Center for International Studies tarafından çoğaltılmıştır. [1966]. Şerif Mardin, D.P.T., na verdiği bir raporda (“Köy Anketi Üzerinde Yapılacak Yeni Çalışmalar Hakkında Rapor”, adıyla çoğaltılmıştır) Frey araştırmasının, köyün ekonomik gelişmesinin arkasında yatan sosyal etkenleri ve köylünün davranışlarını ortaya

7 Şefik Uysal, “Metodoloji Açısından Türkiye de yapılan Sosyolojik Araştırmalar ve bir örnek: köy Araştırması” *Türkiyede Sosyal Araştırmaların Gelişmesi, a.g.e.*, s. 139-152.

çıkarmada yardımcı olduğunu belirtmiştir. Fakat, Mardin'e göre araştırma, gelişmenin yönü, köyün siyasal, sosyal ve kurumsal çevreyle ilişkileri konularında bilgi vermemektedir. Sosyal yapıdaki değişiklik yaratılması ve bunun dirençle karşılanmaması konusunda gerekli bilgilerin "yalnız başlangıcının" Frey araştırmasınca sağlanabileceği, Mardin tarafından belirtilmiştir.

F. Frey araştırmasının yöntemine benzer bir araştırma, sonradan 1968'de Devlet Planlama örgütüne yapılmıştır. Türlü özellikleri dikkate alınarak Türk köylerini temsil etmek üzere seçilen 220 köyde 5244 köylü ile görüşme yapılarak sorukâğıdı uygulanmıştır. Köylülere uygulanan temel anket yanında, köyle ilgili genel bilgileri toplamak için ayrı bir anket uygulanmıştır. Ayrıca, muhtar, imam ve öğretmenler için ayrı ayrı anketler düzenlenmiştir. 1970 yılında, "Türk Köyünde Modernleşme Eğilimleri Araştırması" adıyla sözü edilen örgütçe yayınlanan birinci raporda, köy sorunları ve duyulan gereksinmeler, köyün ekonomik durumu, köyü nüfusun özellikleri, görenekler, köyde eğitim, sağlık, konut sorunları kapsamıştır. Aynı araştırmanın verileri, orman köyleri için ayrıca değerlendirilmiş, sonuçlar ayrı bir kitap olarak yayınlanmıştır (*Orman Köylerinin Sosyo-Ekonomik Durumu*, Ankara, 1971).

Mübeccel Kıray, "Ereğli" (1964) araştırmasında, bir sahil kasabasının ağır sanayiden önceki durumunu saptamakla kalmamakta, köy ile şehir, köylü ile kacsabalı ilişkilerini de açıklamaktadır. Kıray, Ege Bölgesindeki yedi yerleşme noktasında, halkın turizmle ilgili davranış ve değer yargıları yanında, bu kasaba ve köylerin sosyal ve ekonomik yapısını da ortaya çıkarmıştır. (Yedi Yerleşme Noktasında Turizmle İlgili Sosyal Yapı Analizi, Ankara, 1965)

Çukurovadaki dört köyde de örnekleme yönteminden yararlanarak yaptığı araştırmada Kıray, toplumsal değişme ile ekonomik gelişme ve arasındaki ilişkileri incelemiştir. Toplumsal tabakalaşma ile ekogomik gelişme ve toprak mülkiyeti ilişkilerini ortaya koyan bu araştırmanın sonuçları henüz yayınlanmamıştır. Kıray araştırmanın sonuçlarını, 1966 Eylülünde Aband'ta "Advance Seminar İn the Social" adlı toplantıda açıklamıştır. Bu açıklama, "İnterdependencies Between Agro-Economic Development and Social Change: A Case Study, Çukurova" adıyla çoğaltılmıştır. Kıray'ın bu araştırması, Fan Hinderink ile birlikte, "Social Stratification as an Obstacle to Development" adıyla yayınlanmıştır (Praeger Publishers, New York, 1970).

Bahattin Akşit, "Kapitalist Pazarın ve Modern Teknolojinin Köye Girişi ve İşleyişi" adlı yapıtta (1966), Manavgat ilçesinden seçtiği iki köyde örnekleme tekniklerinden de yararlanarak yaptığı araştırmanın sonuçlarını vermektedir. Bu çalışmada, endüstriyel bitki üreten köyün yapısı ortaya konulmuştur.

Paul Sterling, Kayserinin Sakaltutan ve Elbaşı köylerinde uzunca süre yaşayarak 1948-51 yıllarında yaptığı çalışmayı, "Turkish Village" adıyla 1965'te yayınlamıştır. Köy ve aile ekonomisi, aile yapısı, akrabalık bağları, evlenme, tabakalaşma, gruplaşmalar, iktidar, dünyaya açılış konularını sosyal antropolojik yöntemle incelemiştir. J.F. Kollars, Antalya'nın bazı köylerinde yaptığı çalışmanın sonuçlarını, "Tradition, Season and Change in a Turkish Village" adıyla 1963 yılında yayınlamış buluyor. J.S. Szyliowicz, Mersin'in Erdemli ilçesindeki çalışmasında siyasal değişmeyi ele almıştır. Yazar, daha çok Erdemli kasabasına ağırlık verdiği bu çalışmanın sonuçlarını, Türk köylerindeki siyasal değişmeyi belirtecek bir başlık altında, "Political Change in Rural Turkey: Erdemli" adıyla yayınlamıştır (1966).

1969 - 70 öğretim yılında, Doç. GERAY'ın yönettiği S.B.F. Toplum Kalkınması doktora semineri için İlber ORTAYLI'nın hazırladığı "Tarihte Türk Köyü" adlı ödevi bu konudaki tarihsel kaynaklara dayalı olarak geliştirilmiştir (ORTAYLI'nın bu ödevi TRT Ödülleri arasında başarı ödülü kazanmıştır). Prof. AKDAĞ'ın "Türkiyenin İstisadi ve İctimai Tarihi" adlı yapıtlarından yayınlanan ilk iki cildinde Türk köylerinin tarihteki yapısı, özellikleri ve sorunları konusunda ilgi çekici bilgiler yer almaktadır (Birinci cilt 1959'da, ikincisi 1971'de Ankara'da basılmıştır).

Toplum kalkınması deneme alanlarında Devlet Plânlama Teşkilâtı ve Köy İşleri Bakanlığınca, ilçe çapında yapılan çalışmalara yukarıda değinmiştik. Köylerin sosyal yapısı, ekonomisi, nüfus özellikleri, yersel önderleri, karşılıklı yardımlaşma gelenekleri ve duyulan ihtiyaçları konusunda ilgi çekici bilgileri ortaya çıkarmıştır. Başlangıçta, bu çalışmalarda köylerin tümü kapsanırken, sonradan ilçe köylerini türlü yönlerden temsil eden köylerin, iradî bir örnekleme ile seçilmesi yoluna gidilmiştir.

İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi. Hatay'ın Samandağı ilçesindeki bir köyde 1964'te yapılan monografik çalışmayı "Vakıflı Köyü" adıyla 1966 da yayınlamıştır. İ.Ü. Edebiyat Fakültesinden bay ve bayan M. Sencer'in de katıldıkları bu çalışmada,

köyün konumu, kuruluş ve yerleşmesi, sosyal sorunları, ekonomisi, siyasal ve yönetsel hayatı, örf ve gelenekleri, fiziksel yerleşmesi konularını kapsayan "genel monografi" yanında aile monografileri de yapılmıştır. Dar, orta ve yüksek gelirli aileler için ayrı monografiler geliştirilmiştir.

Köyü sosyolojik açıdan ele alınan araştırmalar kadar bununla ilgili kuramsal bilgileri biraraya getiren çalışmalar da vardır. Prof. C.C. ZIMMERMAN'ın "Yeni Sosyoloji Dersleri" (Çev. A. KURTKAN) (İst, 1964), Prof. KURTKAN'ın "Köy Sosyolojisi" (İst., 1968), Doç TÜRKDOĞAN'ın "Türkiyede Köy Sosyolojisinin Temel Sorunları" (Erzurum, 1970) adlı yapıtları bu tür kaynaklar arasındadır. Dr. M. SENCER'in "Türkiyede Köylülüğün Maddi Temelleri", (İst., 1971), Prof. TÛTENGİL'in "Türkiyede Köy Sorunu" adlı yapıtları köyle ilgili istatistiklere ve araştırmaların sonuçlarına dayanarak ortaya konmuş yayınlar arasındadır.

Köy İşleri Bakanlığı Toprak ve İskân ve İşleri Genel Müdürlüğünce yapılan köy envanter araştırmaları, köylerin konumu, yerleştiği çevre, nüfusu, toprak ve geçim durumu hakkında ayrıntılı bilgiler sağlamaktadır. İlçe düzeyinde birleştirilmiş biçimiyle bu bilgiler, köylerde yapılan envanterlere dayanmaktadır. Envanterler 67 ilde tamamlanmış, fakat bunlardan ancak 62 si şimdiye kadar yayınlanabilmiştir. Bu bilgilerin, bucaklara göre harita üzerine işlenmesi için hazırlıklara girilmişse de bu gerçekleştirilememiştir.

Köyle ilgili istatistiklere gelince, kaynaklar sınırlı kalmaktadır. 1945 ve 1960 yıllarında yapılan köy anketlerinin sonuçları "Köyler istatistiği" adı altında yayınlanmıştır. Köy istatistiklerinde, el ve ev sanatları, su durumu, telefon ve ulaşım kolaylıkları, idare merkezlerine uzaklıkları hakkında bilgiler yer almaktadır. Tarım Bakanlığınca 1944 de "Birinci 500 Köyün Etüdü" başlığıyla yayınlanan bilgilere henüz yenisi eklenmemiştir. 1950 ve 1963 te yapılan tarım sayımlarının sonuçları da yayınlanmıştır. Burada, işletmeler, büyüklükleri, toprağa tasarruf biçimi, üretilen ürünler, sulama, gübreme, makinalaşma durumları hakkında derli toplu bilgiler vardır. Gerek köy anketlerinin gerekce tarım sayımlarının zaman içinde birbirleriyle karşılaştırılması çoğu kez mümkün olmamaktadır. Çünkü uygulanan yöntemler, kabul edilen tanımlar sonraki anket ve sayımlarda farklı olmaktadır.

1963 tarım sayımı sırasında, 5000'den az nüfuslu yerlerde muhtarlıklara göre yapıların sayımı da yapılmıştır. Öte yandan, aynı sayım

sırasında uygulanan bir örnekleme göre köy konutları için bilgi toplanmıştır. Bu duruma göre, nüfusu 5 binden az olan yerler için hem-yapılara hem de konutlara ait bilgiler derlenmiş ve yayınlanmıştır.

Eldeki istatistik bilgilere dayanarak, G. ve B. Helling'ler "Türkiyede Köy" adlı bir yapıt ortaya koymuşlardır (1956). Helling'lerin kullandıkları bilgiler bugün için oldukça eskimiştir. Bu bakımdan, istatistiklerin yeniden değerlendirilerek, zaman içindeki değişmelerin ortaya çıkarılması gerekmektedir. Özellikle köylü ailelerin tüketim giderleri ve gelirleri üzerine anketler düzenlenmesi ihtiyacı açıktır.

Doç. Dr. Özer OZANKAYA, açık ve kapalı ikiser köyde yaptığı monografik araştırmada, köyde siyasal kültürün toplumsal yapıyla ilişkilerini, köydeki iktidar dengesini ortaya çıkarmış bulunuyor. (*Köyde Toplumsal Yapı ve Siyasal Kültür*, Ankara, 1971).

"Yenimahalle ve Kayadibi: Karşılaştırmalı bir Köy Araştırması" (S.B.F. yayını. Ankara. 1972) adlı yapıtıyla Dr. Erdoğan GÜÇBİLMEZ, Ankara'nın Elmadağ ilçesindeki iki orta Anadolu köyünün endüstrileşme, kentleşme, ulaştırmanın gelişmesi, Atatürk devrimleri gibi toplumsal ekonomik süreçler açısından ele alarak toplumsal değişme sürecini çözümlenmektedir.

Köyle ilgili bibliyografya çalışmaları oldukça sınırlıdır. Araştırmaların sonunda yer alan kaynaklar bu açıdan yardımcı olabilir. GERAY'ın *Toplum Kalkınması Deneme Çalışmaları: Bünyan Örneği* (Ankara, 1967) adlı yapıtının sonundaki bibliyografya toplum kalkınmasıyla ve köylerle ilgili kaynakları biraraya getirmiştir. Arif GELEN'in, "Köylerimizle İlgili Bazı Araştırmaların Özetleri" adlı çalışması 1962'de Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırmaları ve Değerlendirme Merkezince yayınlanmıştı. 1969'da B. BEELEY ve arkadaşlarının hazırladığı *Köysel Türkiye Bibliyografyası*, bu konudaki kaynakların büyük çoğunluğunu kapsamaktadır. D.P.T., Gül Ergil tarafından hazırlanan, öğrenci çalışmasını, sonradan aynı eksiklik ve hatalarıyla ayrı bir kitap halinde yayınlanmıştır. M. TEZCAN'ın "Türk Sosyoloji Bibliyografyası"da (Ankara, 1969) başvuru kaynakları arasındadır.

A.Ü. Eğitim Fakültesinden asistan Mahmut TEZCAN, "Kan Gütme Olayları Sosyolojisi" adını verdiği çalışmasında köylerimizin temel sorunlarından biri olarak kan gütme olayının nedenlerini, hukuksal, toplumsal, ekonomik ve eğitsel açılardan incelemektedir. TEZCAN bulgularını derlediği örneklerle kanıtlanmaktadır.

1972 Türkiyesinde, köyle ilgili bilimsel bilgilerimiz ve istatistiklerimiz düne göre daha zenginleşmiş bulunuyor. Bütün bu dağınık çalışmaların süzgeçten geçirilerek Türk köyünün gerçek yapısının, türlü özelliklerinin ortaya çıkarılmasını mümkün kılacak çalışmalara yönelinmesi gerekiyor. Böyle bir çalışma sonucunda, bugüne kadarki çalışmalar yeterli görülmezse, o zaman eksiklikleri giderici ve eldeki tamamlayıcı araştırmaların yapılması düşünülmelidir.

III TOPLUM KALKINMASI AMAÇLI KÖY ARAŞTIRMALARI KONUSUNDA BİR DENEME

Öğretmen, yönetici, halk eğitimcisi ve toplum kalkınmasıyla, köy çalışmalarıyla ilgili personelin çalışmalarında yararlanabileceği nitelikteki bir çalışmayı burada örnek olarak kullanmak istiyoruz. Bu yazıya ek olarak aldığımız örnekleri, bizim çeşitli toplum kalkınması incelemelerinde geliştirip köylerde öğrencilerimizle uyguladığımız sorukâğıtlardır. Ankara Televizyonunun 1968'de üç Ankara köyünde danışmanlığımızda başlattığı araştırmalarda ve 1968-1969 öğrenim yılında yedi öğrencimizin Eğitim Fakültesinde bitirme tezi olarak yaptıkları araştırmalarda da kullanılan bu sorukâğıdı örnekleri, gerçekte, amaca en uygun biçime sokulması gereken taslaklar niteliğindedir.⁸ İlgililere yol gösterici nitelikteki bu sorukâğıtlarını uygulayanların kendi deneyimlerini, aldıkları, sonuçları ve görüşlerini bu yazının yazarına iletmelerini bekliyoruz.

İlkönce, toplum kalkınması köy araştırmalarının kapsamı ve ana hatlarını, sonra da soru kâğıdı örneklerini sunuyoruz.

EK-1, köylülere uygulanacak sorukâğıdı örneğidir.

EK-2 Toplum kalkınması amacıyla girişilecek örnek olay araştırmalarında anahtar olarak düzenlenmiştir.⁹

8 Birer kopyası Eğitim Fakültesi kitaplığında bulunan bitirme tezleri ile yazarları şunlardır: Gökçehöyük (Yalçın Kaya), Orhaniye (Ünal Gedikli) Osmaniye (Zühal Çotelioglu), Elvan (Sabahattin Yıldırım), Evedik (Ahmet Çetin Yeni), Muş'un Doğan-tepe Köyü (Dursun Gökdağ).

9 Bu konuda daha geniş bilgi için bkz.:

İbrahim YASA, "Örnek olay Araştırmalarında Gözlem ve Mülakat Metodlarının Önemi", *S.B.F. Der.*, C. 15, sayı 2 (1959), s.3

Cevat GERAY, "Toplum Kalkınması Örnekolay Araştırmaları Konusunda bir Deneme" *S.B.F. Der.*, C. 23, Sayı 4 (1968) ve C. 24, Sayı 1 (1969).

"Toplum Kalkınması, Kooperatifçilik ve Birkaç Örnekolay", *Amme İdaresi Der.*, C. 4, Sayı 3 (1971).

IV TOPLUM KALKINMASI ARAŞTIRMASI İÇİN PLÂN

Toplum kalkınması amaçlı köy araştırmaları için geliştirdiğimiz ve uyguladığımız araştırma plânı aşağıdadır:

A) Köyle İlgili Genel Bilgiler:

1. Köyün adı, bağlı olduğu il, ilçe, bucak
2. Köyün tipi:
  - a- Toplu
  - b- Dağınık
  - c- Az dağınık
3. Köyün konumu
  - a- Kuruluş yerine göre
    - 1- Ovada
    - 2- Sırtta
    - 3- Etekte
    - 4- Vadide
    - 5- Yamaçta
  - b- Ormanla ilişkisine göre
    1. Orman içi
    2. Orman bitişiği
    3. Orman dışı
4. Köyün tarihçesi
5. Köy konutu ve tarımsal işletme yapıları
  - a- Yapı biçimleri
  - b- Kullanılan yapı gereçleri,
  - c- Ahır, ambar, ardiye, depo vb. yapılar. Yapılış biçimleri yapı gereçleri, konutla ilişkileri
  - d- Konutlardaki sağlık kolaylıkları
    - (1) Hamamlık
    - (2) Helâ
    - (3) Kanalizasyon ve foseptik
    - (4) Mutfak
    - (5) Pencere

- e- Köydeki her türlü yapıda son (10) yıldan beri kullanılan yapı gereçlerindeki değişiklik (Kiremit, tuğla, çimento, demir.)

B) Köyün Demografik Yapısı:

1. Nüfus

- a- Yaş grupları
 b- Nüfusun erkek, kadın olarak dağılımı
 c- Ölüm ve doğum oranları
 d- Ana dil ve etnik özellikler.
 e- Nüfusun Sayım yıllarına göre, c i n s i y e t e, yaşlara göre dağılımı.

2. Nüfus hareketleri

- a- Köyden dışa göç
 1. Geçici
 2. Sürekli
 b- Dıştan köye göç
 1. Geçici
 2. Sürekli

C) Köyün Sosyal Yapısı:

1. Gruplaşma ve önderler

- a- Grupların çeşitlilik ve sosyo-ekonomik özellikleri (Mezhep, etnik-politik ve ekonomik grupların sosyo-ekonomik durumları).
 b- Köyün önderleri:
 (1) Örgütçü önderler
 (2) Konu önderleri (Adları, yaşları, öğrenimleri, kişisel özellikleri, başardığı işler, halkla çalışma biçimleri)

2. Köydeki örgütler

- a- Resmî örgütler
 b- Gönüllü örgütler
 (1) Geleneksel örgütler
 (2) Modern örgütler (Birlik, Kooperatif, vs.)
 - Fonksiyonları, köy hayatındaki rolleri, örgütlerde çalışan önemli kişiler-

3. Köydeki karşılıklı yardımlaşma biçimleri, konuyla ilgili gelenek, görenek ve inançlar, bu yolla yapılan işler.
- a- Aile tipleri (Çekirdek, büyük parçalanmış aile sayıları)
  - b- Aynı evde oturan aile (evli çift) sayıları
  - c- Aileler ve ailelerin bireyleri arasındaki ilişkiler.
  - d- Aile bireylerinin aile içindeki ve dışındaki rolleri.
  - e- Evlilik dışı birleşmeler (İmam nikâhı ve muhtar izniyle evli olanlar) Çok karılılık
  - f- Evlenme biçimleri, töreleri ve başlık
  - g) Evlenecek olan kişi ayrı evde mi kalır, baba evinde mi kalır?
  - h) Boşanmaların nedenleri nelerdir? Boşanmalar artıyor mu, eksiliyor mu.
4. Kadının Köy İçinde Statüsü
- a- Kadının aile işlerindeki rolü
    - (1) Sosyal işlerde (Eğitim, evlendirme, sağlık vb.)
    - (2) Ekonomik işlerde (üretim, aile bütçesi vb.)
  - b- Kadının köy işlerindeki rolü ve bu konu ile ilgili hörüşler
    - (1) Seçme, seçilme
    - (2) Köy işlerinde söz sahibi olma ya da çalışma.
    - (3) Köydeki sosyal çalışmalara katılma (Resmî tören, eğit-sel ve kültürel işlere katılma).
5. Köyde Din
- a- Cami sayıları, camilerin yaptırılış biçimleri
  - b- Köydeki imam ve müezzin sayısı, ücretleri ve ödeme biçimleri
  - c- Köydeki hacı sayısı, bunların sosyal ve ekonomik nitelikleri
  - d- Radyodaki dinsel yayınları dinleyenler, izleme dereceleri
  - e- Son beş yılda yapılan yağmur duası sayısı
  - f- Köy ve çevresindeki ziyaretgâhlar ve gidenlerin sayısı
  - g- Batıl inançlara karşı durumları, mezarlar, türbeler ve diğer kutsal tanınan mahallere karşı durumlar, hoşnutsuzluk yaratan fikirlerin ortaya çıkması.

6. Köyde Modernleşme Eğilimleri:

– Bu konuda önemli göstergeler

a- Üretim araç ve teknolojisindeki gelişmeler

b- Üretimin artırılması

c- Üretimin pazarlama biçimleri

Okur-yazarlık ve okullaşma oranları

– Radyo sayısı, köye giren gazete, dergi, kitap v.b. olabilir.

7. Köydeki dirlik, düzenlik ve suçluluk durumları

a- Köydeki başlıca anlaşmazlık konuları

b- Köyde gruplararası anlaşmazlıklar varsa bedenleri.

c- Köyde mahkemeye intikal eden anlaşmazlık konuları, sayıları

d- Köyde kan davası, kız kaçırma, tarla-mera anlaşmazlıkları

e- Orman suçları

8. Köyde işgücünün mevsimlere dağılımı ve boş zamanlar

a- Köylünün en yoğun çalıştığı aylar, mevsimler, günlük çalışma saatleri

b- Köylünün en az çalıştığı ve boş kaldığı zamanlar, mevsime, aya ve güne göre dağılımı

c- Köylünün boş zamanlarını değerlendirme biçimleri, bunların sosyal ve ekonomik yönden önemliliği

D) Köyün Ekonomik Durumu:

1. Tarımsal üretim araçları ve teknolojisi

a- Toprak - İnsan ilişkileri

(1) Köyün sahip olduğu toprak (işlenebilir, işlenemez) ve mer'a miktarı.

(2) Köy topraklarının aile işletmelerine göre dağılımı

(3) Köyde ortakçı, yarıcı ve benzeri yollarla başkasının toprağını işleyenler, sayısı ve işledikleri toprak miktarı, koşulları.

(4) Köyde topraksız nüfuz ve aile sayısı

(5) Köyde hazineye ait toprak ve mera

(6) Üretim konuları; hububat, meyve, bağ bahçe. tütün, paçuk ve öteki maddelerin ekiliş sahaları, elde edilen ürünler.

(7) Tapu durumu: Köyde tapulu ve tapusuz ne kadar aile ve toprak vardır? Tapusuzluğun nedenleri.

- (8) Köyde hangi tür üretim işletmeleri vardır? (cüce, orta, büyük)
- (9) Toprakların miras yoluyla bölünmesi. Bu bölünmelerden ileri gelen aile dağılımları.
- (10) Genel olarak toprak durumunun köy hayatına olan etkileri.

b- Köydeki tarımsal araçlar

- (1) Traktör sayısı, traktörle işlenen toprak miktarı, işletmelere dağılımı
- (2) Biçer-döver sayısı, işletmelere dağılımı
- (3) Pulluk ve çift hayvanları sayısı, tarımsal işletmelere dağılımı.
- (4) Karasaban sayısı ve tarımsal işletmelere dağılımı
- (5) Genel olarak tarımsal araçların köy üretimindeki tesirleri.

c- Öteki modern girdiler ve teknoloji

1. Gübre:

- a- Köyde saffedilen toplam sun'i gübre miktarı
- b- İşletmelere göre dağılımı
- c- Kaç yıldan beri kullanılmaya başlandığı, elde edilen sonuçlar. Son iki yılın karşılaştırılması.
- d- Bu konudaki başlıca sorunlar
- e- Köyde Kullanılan tabii gübre (tezek ve gübre olarak kullanımı)

2. İlâç:

(Yukarıda (a), (b), (c) ve (d) maddeleri cevaplandırıldıktan sonra püskürtme makinası ve yararlananların sayısı belirtilecek).

3. Yüksek verimli tohum (yukarıdakilere ek olarak: kullanılan tohum çeşidi, selektör binası var mı? yapılış biçimi).

4. Sulama:

- a- Köyde sulama yapılıyor mu, sulama alanı, sulu tarımla yetiştirilen ürün türleri, sulamanın toprak üstü ve toprak altı oluşuna göre dağılımı.
- b- Köyde yetiştirilen başlıca ürünler ve dönüme yıllık verim miktarları (Kg).

2. Pazarlama Durumu:

- a- Köyün pazara sunamadığı ürün türleri
- b- Köyün pazarladığı ürün türleri ve tarımsal işletmelere göre dağılımı
- c- Pazarlama biçimleri:
  - (1) Yakın pazarda tüketiciye satış
  - (2) Yakın pazarda aracıya satış
  - (3) Köyde, köylüye ya da aracıya satış
  - (4) Örgün Pazarlama:
    - Satış grupları, kooperatifleri ve öteki örgütlemeler.

3. Köyde hayvan varlığı

- a- Köydeki büyük ve küçük-baş hayvan sayısı, işletmelere göre dağılımı.
- b- Köye son on yılda giren yeni hayvan ırkları ve hayvan ırklarının arılandırma çalışmaları, köye sağladığı yararlar ve köylünün bu konudaki kanaatları,
- c- Köyde hayvan bakım usulleri, kullanılan başlıca yem türleri; son yıllarda kullanılan yeni yem türleri, miktarları, işletmelere dağılımı.
- d- Köydeki başlıca hayvan hastalıkları, yıllık hayvan ölümü, küçük ve büyük baş hayvanlara göre dağılımı,

4. Köydeki öteki iş ve güç biçimleri:

- a- Köydeki bakkal, terzi, berber, marangoz, makine tamircisi, nalbant v.b. işleri yapanlar, sayıları, çalışma yerleri, bu işi nasıl öğrendikleri. Neden bu işi tuttukları, durumlarından memnunlar mı?
- b- Köye son beş yılda giren yeni iş ve sanat türleri.

E) Hizmetlerle İlgili Durum:

1. Yol, Su ve Elektrik

a- Yol

- (1) Köyün komşu köylerle, bağlı olduğu bucak, ilçe ve il'le ilgili yol durumu.
- (2) Sahip olunan yolun kullanılabilirdiği mevsimler ve taşıt araçlarına göre durumu.

(3) Yolun yapılış türü, köylünün yapım işindeki payı ve rolü,

(4) Yol ihtiyacı ve köylünün bu konudaki düşünceleri.

b- İçme suyu

(1) Köyün içme suyunun yeterliliği (mevsimlere göre)

(2) İçme suyu sağlanan kaynaklar: Tabii kaynak, dere v.b.

(3) İçme suyu tesisleri ve şekilleri, sağlık yönünden durumu, yapılış şekilleri, köylünün bu konudaki katkısı.

(4) İçme suyu yetersizse, köylü bu ihtiyacını nasıl karşılıyor, daha sıhhi ve bol içme suyuna kavuşma konusunda köylünün düşüncesi, devletten bekledikleri, kendilerinin yapmayı düşündüğü işler.

(5) Köydeki çeşme ve kuyu sayısı

c- Elektrik

(1) Köye elektrik nasıl getirilmiş, elektrik getirmek için işe ön ayak olanlar kimlerdir? Elektrik getirmede köylü neler yapmış, nasıl yapmış? Köylünün katılma şekilleri.

(2) Köyde kaç hane elektrik almış, kaçta çıkmış ve tesisatını kime yaptırmış, eve elektrik almıyanlar neler düşünüyorlar, niçin almamışlar.

(3) Elektrik aydınlatma dışında hangi işlerde kullanılıyor, elektrikle beraber giren iş çeşitleri nelerdir, elektriğin köyün iş-güçlerine etkisi nelerdir?

2. Eğitim:

a- Köyün okulu var mı, yapıldığı yıl, okulun yapılış biçimi, köylünün katılma oranı ve biçimi.

b- Okullaşma oranı, kız-erkek olarak dağılımı.

c- Köyde okur-yazarlık durumu, erkek-kadın nüfusu ve yaş gruplarına göre dağılımı.

d- Okul uygulama bahçesi var mı, neler yapılıyor, köye etkisi ne olmuş?

e- Köyde ilkokul üstü öğrenime devam etmiş olanlar, etmeğe niyetli ve etmekte olanlar

f- Köylü niçin okumak ya da okumamak istiyor?

g- Köyde ne gibi halk eğitimi çalışmaları yapılmış, devam edenler, gördükleri eğitimin yaşantularına etkisi

- h- Köyde okuma odası var mı, nasıl yapılmış, nasıl yönetiliyor, kaç kitap var, yılda kaç kişi yararlanıyor? Kitabı nasıl sağlıyorlar, ne tip kitaplar var?
- i) Öğretmenin çevreye etki derecesi, köylü ile öğretmen arasındaki ilişkiler.
- j) Köyde ilkokulu bitirip daha ileri eğitim ve öğretim görmüş kimseler var mı? Varsa bunların köylü üzerindeki etkileri ve neler yaptıkları?

3. Sağlık:

- a- Köyde son yıllarda salgın hastalık oldu mu, hastalıklar?
- b- Köyde ya da köy dışında köylünün yararlandığı ne gibi sağlık tesisleri var, adları köylünün bu kuruluşlarla ilgili görüşleri.
- c- Köyde ya da başka köyde, köylünün yararlandığı, görevli hangi sağlık personeli var mı, köyde değilse köydeki işlerini yapmak için ayda kaç defa geliyor? Ne yapıyor (ebe, sağlık memuru)
- d- Köyde iğne yapan şahıs var mı, nerede öğrenmiş?
- e- Köyde son yıllarda aşı yapıldı mı, ne aşısı yapıldı?
- f- Hastalık olduğunda ilk başvurdukları kimdir?
- g- Köye hiç sağlık ekibi geldi mi? (verem tarama, aile planlaması, aşı)
- i- "Ebe Nine" ile resmî ebenin hizmetlerinin karşılaştırılması
- k- Köyde geleneksel tedavi usulleri ve ilaçları
- h- Köyün çevre sağlığı ve temizliği nasıldır?

4. Tarım:

- a- Köye hangi tarım memurları gelir, nereden (ilçe, il) ayda kaç defa gelir, ne yapar?
- b- Köylüler tarımla ilgili derdleri olunca kime başvururlar en çok hangi konularda başvururlar, aldıkları sonuçlarından memnunlar mı?
- c- Tarımcılar gübre, ilaç, iyi tohum, sulama konusunda bilgi verirler mi? Nasıl...
- d- Köyün en iyi çiftçileri kimlerdir, (kaliteli, değişik ve dönüme en bol ürün yetiştiren) Bunlar tarımcılarla işbirliği yapıyorlar mı? Köylülere göre neden en iyi çiftçidirler?
- e- Tarımcılar, köyde herhangi bir çiftçiyle ortaklaşa, örnek

- çalışma yaptılar mı, ne sonuç aldılar? Öteki köylü bu çalışmalarını nasıl karşıladı, heveslendi mi, o da yaptı mı?
- f- Gübre, ilâç, iyi tohum kullanmak istiyorlar mı? Bu konuda ne gibi istekler one sürülüyor.
- g- Köyde pancar yetişiyor mu? Pancar köylüye neler sağlıyor, neler öğretiyor?
- h- Köylüler tarımsal üretimin arttırılması konusunda birey grup ya da köy olarak ne gibi işlere girişmişler, neler yapmışlar, ne sonuçlar almışlar?
- i- Tarımcılardan daha iyi, bol ürün elde etmek için ne gibi bilgiler öğrenilmek isteniyor?
- j- Köyde tarımsal kalkınma için devletçe, devlet halk işbirliği ile neler yapılmış?
- k- Köylüler tarım alanında daha fazla, daha kaliteli ürün elde etmek ve bunları pazarlayabilmek için neler düşünüyorlar, ne ihtiyaçlar belirtiliyor, bunları çözüm yollarına kavuşturulması konusunda ne yapmışlar, ne yapmayı düşünüyorlar, nasıl yapmayı düşünüyorlar?
5. Veteriner Hizmetleri:
- a- Köyde veya köy yakınında (köylülerin yararlandığı) aşım istasyonları var mı, hangi konuda?
- b- Son yıllarda görülen başlıca hayvan hastalıkları, veteriner teşkilâtının yaptığı işler.
- c- Hayvanlar aşılatılıyor mu? İlgilileri köymü mü çağırıyor yoksa onlar mı geliyor?
- d- Veteriner hizmetleri -köye en yakınlığı itibariyle- köy, ilçe, il kademelerinde hangilerinden yararlanıyor?
- e- Köyde hayvan hastalığından anlıyan var mı?
- f- Hayvancılıkla ilgili dertleri olursa köylüler ilk önce kime başvururlar (köydeki birine ya da veterinere)
- g- Hayvancılıkla ilgili başlıca sorunlar nelerdir? Köylü bunların çözümü için ne yapmış, ne yapmayı düşünüyor, nasıl?
6. Kredi:
- a- Köyde Ziraat bankasından ya da tarım kredi kooperatiflerinden yararlananlar, aldıkları kredilere göre grupları, aldıkları kredilerin miktarı ve harcadıkları yerler, köylünün bu konudaki düşünceleri.
- b- Devletten kredi alamayanlarla yeterli kredi alamayanlar

bu ihtiyaçlarını nasıl karşılıyorlar, hangi şartlarla buluyorlar, nereden buluyorlar? (Köy, ilçe, il). Buldukları kişiler nerede oturuyorlar?

c- Kredi konusunun köylü en iyi çözüm yolu konusunda neler düşünüyorlar?

7. Ulaşım ve Haberleşme

a- Ulaşım.

- (1) Köyün bağlı olduğu bucak, il, ilçe uzaklığı. Buralara gitmek için en çok kullandıkları ulaşım araçları, Sürekli giden gelen taşıt var mı, türleri, bu araçlar kimlerindir?
- (2) Köydeki motorlu araçlar (taşıt) sayısı, bunların sahiplerinin köyde başka işleri var mıdır?
- (3) Köylü ürünlerini sattığı pazara, nakliyatı nasıl ve neyle yapar?
- (4) Köye her mevsim motorlu aracı girebilir mi?

b- Haberleşme:

- (1) Köye ayda kaç mektup gelir, dağıtımı nasıl yapılır?
- (2) Köyde telefon var mı? Nasıl yapılmış? Haftada kaç konuşma yapılır? En çok kimler kullanır? Nasıl getirilmiştir? Köylünün yardımı olmuş mudur? Nasıl? Yoksa sahip olmak istiyorlar mı?
- (3) Köye telgraf gelir mi, kimlere gelir?
- (4) Köye gelen mektup, telgraf gibi şeylerin ilçede ya da ilde teslim edildiği bir ortak tanıdık var mıdır? Ne iş yapar? Köyle ilişkisi var mıdır? Hangi konularda?

e- Köydeki radyo sayısı, köylülerin en fazla ilgi gösterdiği programlar köylünün radyo programları ile ilgili istek ve ve düşünceleri, programlarla ilgili sohbet ve tartışmalar yapıp yapmadıkları. Tartışıyorlarsa hangi konuları tartışıyorlar?

f- Televizyonun yayına geçtiğini biliyorlar mı, televizyon konusunda ne düşünüyorlar? Seyredenler olmuş mu, televizyondan kendileri için ne gibi programlar hazırlanmasını istiyorlar?

g- Köye gelen gazeteler, adları, kaç kişi devamlı alır? Kahvede ya da köy odasında gazete kıraat edilir mi? Gazetede en çok hoşlandıkları konular.

F) Köyle İlgili Öteki Genel Bilgiler:

1. Köyün yaşantısı ile ilgili özellikler.
  - a- Folklor (Masal, türkü, bilmece, oyun vb.)
  - b- Köyde el işleri ve süslemecilik.
  - c- Köyde spor (geleneksel-yeni)
  - d- Ortak eğlenceler
  - e- Öteki konular.
2. Oniki yaşından küçük çocukların yaşantıları, boş zamanları, eğitsel ihtiyaç ve ilgileri.
3. Öteki kayda değer özellikler.

G) Hayat Anlayışları:

- a) "Toplum", "Vazife", "Ölüm", "hayat", "refah", "hürriyet" "sorumluluk", "ihtiyaç" gibi kavramlar hakkında anlayış ve görüşler
- b) Felâketler karşısında alınan davranış ve tedbirler
- c) "Zenginlik" ve "fakirlik" kavramları
- d) Köy, şehir ilişkilerinde şehirliye karşı alınan davranışlar

H) Komşuluk İlişkileri:

- a) Köyün çevre köylerle olan ilişkileri komşu köylerdeki toplum kalkınması çalışmalarının etkisi
- b) Köyün kasaba ve şehirlerle ilişkileri, kasaba veya şehirlerin köy hayatı üzerindeki etkileri (göreneklerde, yaşayışta ve diğer yerlerde)
- c) Şehirleşme eğilimleri artıyor mu?
- d) Şehir ve kasabaya ne zaman ve hangi araçlarla gidildiği

J) Köy Yönetimi:

- a) Köy kanunu ne vakitten beri uygulanıyor?
- b) Köy kanunu ile verilen görevlerden hangileri ne ölçüde yerine getirilmiştir?
- c) Muhtarın köylü üzerindeki nüfusu, etkisi nedir?
- d) Köy katibi var mıdır? Aylığı nedir?
- e) Köylü ve ihtiyar kurulu arasındaki karşılıklı anlaşma nasıl-

dır? Köylü köy yöneticilerine yardım ediyor mu? Etmiyor-
sa nedenleri?

- f) Bucak ve ilçe yönetiminin köy yönetimi üzerindeki etkisi ve ne yaptığı
- g) Köyün karşılaştığı bir sorun karşısında köylünün tutumu ve işbirliği nasıldır?
- f) Köy ile öteki köyler ve belediyeler arasında birlik var mı?

K) *Toplum kalkınması çalışması yapılmışsa, sonuçları?*

- a) Şimdiye kadar köyde yapılan toplum kalkınması çalışmalarında karşılaşılan güçlükler
- b) Toplum kalkınması çalışmalarında uygulama yöntemlerinden ne derece faydalanılmıştır?
- c) Köyde gruplaşmalar var mı? Toplum kalkınması çalışmalarına etkisi
- d) Köylünün herhangi bir değişikliğe karşı direnci (birey ve toplum olarak)
- e) Köylü gözü ile toplum kalkınması nasıl olmalıdır?
- f) Köye gelen yenilikler ve hizmetler karşısında halkın davranışı
- g) Köyde duyulan ihtiyaçlar ve halkın sorunun çözümü için ileriye sürdüğü çözüm yolları
- h) Siyasal bölünmeler ve eğilimlerin toplum kalkınmasına etkisi, Oy vermedeki tutumu
- i) Toplum kalkınması çalışmalarında çocuk ve kadının etkisi.

V SORU KÂĞITLARI VE ÖRNEKOLAY ANAHTARI

Yukarıdaki plâna göre gerekli verilerin birçoğu kuşkusuz devlet dairelerinden, ilgili kuruluşlardan sağlanacaktır. Fakat aile ve köy toplumuna ilişkin pekçok bilgi ancak aile reisleri ya da yetişkin köylülere uygulanacak soru kâğıdıyla elde edilecektir. İşte bu amaçla düzenlenen "Köylü Anketi" Ek - I'de sunulmuştur. Örnekolay araştırmasında yararlanacak anahtar - soru kâğıdı da Ek - II'de sunulmaktadır.

E K - I

KÖYLÜ ANKETİ

Köyün adı:

Bağlı olduğu Bucak: .....

İlçesi .....

İli .....

Ankete cevap verenin

Adı ve Soyadı: .....

Cinsiyeti: ( ) 1. Erkek ( ) 2. (Kadın)

Görüşmenin yapıldığı

Gün: . . . .

Başladığı saat: . . . .

1- Kaç yaşındasın? (Tarih verirse, kaydedin)..... yılında doğdum.

( ) 1. 12-15

( ) 2. 16-20

( ) 3. 21-25

( ) 4. 26-30

( ) 5. 31-35

( ) 6. 36-40

( ) 7. 41-45

( ) 8. 46-50

( ) 9. 51-55

( ) 10. 56-65

( ) 11. 66 ve yukarısı

( ) 12. Bilmiyorum

( ) 13. Cevap vermek istemedi

2- Evli misin? Bekâr mısın, yoksa boşanmış ya da dul musun?

( ) 1. Bekâr

( ) 2. Evli

( ) 3. Dul

( ) 4. Boşanmış

( ) 5. Cevap vermek istemedi

3- Evinizde senden başka kaç kişi var?

( ) 1. Bir kişi

( ) 2. İki kişi

( ) 3. Üç kişi

( ) 4. Dört kişi

( ) 5. Beş kişi

( ) 6. Altı kişi

( ) 7. Yedi kişi

( ) 8. Sekiz ve daha çok

( ) 9. Cevap vermek istemedi

4- Evinizin aile Reisi kimdir?

( ) 1. Benim

( ) 2. Babam

( ) 3. Büyükbabam

( ) 4. Eşim

( ) 8. Kayınbabam

( ) 9. Kayınanam

( ) 10. Kayınbiraderim

( ) 11. Dayım

- ( ) 5. Oğlum ( ) 12. Damadım
 ( ) 6. Ağabeyim ( ) 13. Eniştem
 ( ) 7. Amcam ( ) 14. Başka (Belirtin)
 ( ) 15. bilmiyorum
 ( ) 16. Cevap vermek istemedi

5- Evinizde kaç evli çift (karı-koca) yaşar ?

- ( ) 1. Bir ( ) 4. Başka (Belirtin)...
 ( ) 2. İki ( ) 5. Bilmiyorum
 ( ) 3. Üç ( ) 6. Cevap vermek istemedi

6- (Bekar değilse) Yedi ile on iki yaş arasında kaç çocuğun var ?

- ( ) 1. Hiç ( ) 5. Dört
 ( ) 2. Bir ( ) 6. Beş
 ( ) 3. İki ( ) 7. Altı ve daha fazla
 ( ) 4. Üç ( ) 8. Bilmiyorum
 ( ) 9. Cevap vermek istemedi

7- (7 ile 12 yaşlar arasında çocuğu varsa) Bunlardan kaç ilkokula gidiyor ?

- ( ) 1. Hiçbiri ( ) 6. Beşi
 ( ) 2. Biri ( ) 7. altısı ve daha dazlası
 ( ) 3. İki ( ) 8. Bilmiyorum
 ( ) 4. Üçü ( ) 9. Cevap vermek istemedi

8- (Evli ise) istediğinden daha fazla çocuğunuzun olmasını önlemek için hiçbir tedbir aldın mı ?

- ( ) 1. Evet ( ) 3. Cevap vermek istemedi
 ( ) 2. Hayır

9- (Evet ise) Bu tedbirin faydasını ya da zararını gördün mü ?

- ( ) 1. Faydalı ( ) 4. Herikisi
 ( ) 2. Zararlı ( ) 5. Başka (belirtin) .....
 ( ) 3. Hiçbiri ( ) 6. Bilmiyorum
 ( ) 7. Cevap vermek istemedi

10- Çok çocuk sahibi olmak istemeyen ailelere devletin bilgi vermesini, yardım etmesini faydalı buluyor musunuz ?

- ( ) 1. Evet ( ) 3. Bilmiyorum
 ( ) 2. Hayır ( ) 4. Cevap vermek istemedi

ÖNDERLİK

11- Köyünüzde köye sık sık yenilikler getirmekle tanınmış kişiler var mıdır ?

- ( ) 1. Evet ( ) 3. Bilmiyorum
 ( ) 2. Hayır ( ) 4. Cevap vermek istemedi

- 12- (Evet ise) Köyünüzde yenilikler getiren bu kişiler kimlerdir? Hangi yenilikleri getirmişlerdir? Bunların kişiliklerini gösteren nitelikleri belirtin. (Sadece isim verilirse, işi gücü nedir? bu nasıl bir kişidir? diye sorulacaktır)

<u>Adı ve Soyadı</u>	<u>Kişiliği</u>	<u>Getirdiği yenilik</u>
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

- 13- Köyünüzün önemli kararlarına köy dışından kimselerin tesiri olur mu?

- ( ) 1. Evet ( ) 3. Bilmiyorum
( ) 2. Hayır ( ) 4. Cevap vermek istemedi

- 14- (Evet ise) En çok kimin tesiri vardır?

- ( ) 1. Bucak Müdürü ( ) 6. Başka bir memur (belirtin)....
( ) 2. Kaymakam ( ) 7. Başka (Belirtin)....
( ) 3. Vali ( ) 8. Bilmiyorum
( ) 4. Komşu köyden biri ( ) 9. Cevap vermek istemedi
( ) 5. Kasabadan bir tüccar-esnaf

- 15- Köyde en çok sözü geçen kişi kimdir?

- ( ) 1. Muhtar ( ) 6. Kaymakam
( ) 2. Köy ağası ( ) 7. Hiçkimse
( ) 3. İmam ( ) 8. Başka (Belirtin)....
( ) 4. Öğretmen ( ) 9. Bilmiyorum
( ) Köy dışından ağa, tüccar, esnaf ( ) 10. Cevap vermek istemedi

- 16- Tarımla ilgili bir derdin olsa, yol göstermesi yardım etmesi için kime gidersin?

<u>Adı</u>	<u>Görevi</u>
.....	.....
.....	.....

- 17- Hayvanlarıyla ilgili bir derdin olsa, yol göstermesi, yardım etmesi için kime gidersin?

<u>Adı</u>	<u>Görevi</u>
.....	.....
.....	.....

- 18- Senin ya da aileden birinin sağlığıyla ilgili bir derdiniz olsa, yol göstermesi, yardım etmesi için kime gidersin?

<u>Adı</u>	<u>Görevi</u>
.....	.....
.....	.....

19- Köyünüzde en çok itibar edilen ve sayılan kimlerdir? (Sadece ad söylenirse, mesleği sorulacak)

☐ 1. Muhtar	☐ 8. Başka (belirtin)...
☐ 2. Köy ağası	☐ 9. Hiçkimse
☐ 3. Başka köydeki bir ağa	
☐ 4. Köy imamı	☐ 10. Bilmiyorum
☐ 5. Öğretmen	☐ 11. Cevap vermek istemedi
☐ 6. Kaymakam	
☐ 7. Bucak Müdürü	

20- (Hiç kimse cevabı verilmemişse) Bu kimsenin itibarlı olmasının, sayılmasının en önemli sebebi nedir?

☐ 1. Öğrenim	☐ 6. Soyluluk
☐ 2. Zenginlik	☐ 7. Resmi kişilik
☐ 3. Kuvvetlilik	☐ 8. Başka (belirtin)
☐ 4. Ermişlik	☐ 9. Bilmiyorum
☐ 5. Yaşlılık	☐ 10. Cevap vermek istemedi

EĞİTİM

21- Okuma yazma biliyor musun? (Meselâ, bir mektup yazabilir misin? (yeni harflerle)

☐ 1. Evet	☐ 3. Çat-pat
☐ 2. Hayır	☐ 4. Cevap vermek istemedi

22- (Evet ise) Nerede öğrendin?

☐ 1. Okulda	☐ 4. Başka (belirtin)
☐ 2. Askerlikte	☐ 5. Bilmiyorum
☐ 3. Evde kendi kendime	☐ 6. Cevap vermek istemedi

23- (Okuma-yazmayı okulda öğrenmişse) Hangi okula devam ettin? Diploma aldın mı?

☐ 1. Üç yıldan az ilkökula devam
☐ 2. Üç yıllık ilkökoldan diploma
☐ 3. Beş yıllık ilkökoldan devam, diploma yok
☐ 4. İlkokul mezunu
☐ 5. Ortaokul mezunu
☐ 6. Orta derecede teknik, mesleki okul mezunu
☐ 7. Yüksek okul ve üniversite mezunu
☐ 8. Bilmiyorum
☐ 9. Cevap vermek istemedi
☐ 10. Lise mezunu

24- (Okuma yazma bilmiyorsa) Mümkün olsa, okuma ve yazma öğrenmek ister misin?

☐ 1. Evet	☐ 3. Bilmiyorum
☐ 2. Hayır	☐ 4. Cevap vermek istemedi

25- Oğlunuzun nekadard tahsilli olmasını istersin?

☐ 1. Hiç	☐ 6. Sanat Enstitüsü
☐ 2. İlk	☐ 7. Tarım Okulu
☐ 3. Orta	☐ 8. Üniversite, Yüksek Okul
☐ 4. Lise	☐ 9. Cevap vermek istemedi
☐ 5. İlköğretmen Okulu	

26- Kızınızın nekadard tahsilli olmasını istersin?

☐ 1. Hiç	☐ 6. Kız Sanat Enstitüsü
☐ 2. İlk	☐ 7. Tarım Okulu
☐ 3. Orta	☐ 8. Ebe Okulu - Hemşire Okulu
☐ 4. Lise	☐ 9. Üniversite, Yüksek
☐ 5. İlköğretmen Ok.	☐ 10. Cevap vermek istemedi

27- Oğlunuzun hangi mesleğe girmesini istersin?

☐ 1. Çiftçi	☐ 6. Vali - Kaymakam
☐ 2. Öğretmen	☐ 7. Subay - Astsubay
☐ 3. Doktor	☐ 8. Din adamı
☐ 4. Mühendis	☐ 9. Başka (Belirtin)
☐ 5. Avukat - Yargıç	☐ 10. Cevap vermek istemedi

KÖY DIŞINA AÇILIŞ

28- Eline açıktan yeteri kadar para geçse, ilk önce ne yapmak istesin?

1. ....
2. Bilmiyorum
3. Cevap vermek istemedi

29- Sence, Türkiyede köyünüze en uzak yer neresidir?

.....

30- Sence Dünyada köyünüze en uzak yer nereceidir?

.....

31- Televizyon nedir?

- Senato nedir? .....
- Anayasa Mahkemesi nedir? .....
- Kooperatif nedir? .....
- Toplum kalkınması nedir? .....
- Grev nedir? .....

32- Cumhurbaşkanı kim seçer? .....

33- Evinizde takvim var mı?

☐ 1. Evet	☐ 3. Bilmiyorum
☐ 2. Hayır	☐ 4. Cevap vermek istemedi

34- Evinizde saat var mı?

( ) 1. Evet

( ) 2. Hayır

( ) 3. Cevap vermek istemedi

35- Kullandığınız saat alaturka zamanı mı gösteriyor?

( ) 1. Hiç saatim yok

( ) 2. Alaturka

( ) 3. Alafranga

( ) 4. Her ikisi

( ) 5. Bilmiyorum

( ) 5. Cevap vermek istemedi

36- Eviniz halkından başka yere göçüp yerleşmiş kimse var mı?

( ) 1. Evet

( ) 2. Hayır

( ) 3. Cevap vermek istemedi

37- (Evet ise), Bunların sayısı kaçtır?

( ) 1. Bir

( ) 2. İki

( ) 3. Üç

( ) 4. Dört

( ) 5. Beş

( ) 6. Altı

( ) 7. Yedi ve yukarı

( ) 8. Bilmiyor

( ) 9. Cevap vermek istemiyhor

38- Bunlar nerelere yerleşmişlerdir?

( ) 1. Komşu köye

( ) 2. Bucak yada ilçe merkezine

( ) 3. Aynı il içinde naşka köye

( ) 4. İl merkezine

( ) 5. Başka ilkede bir köye

( ) 6. Başka ildeki bir şehire

( ) 7. Başka (BELİRTİN)....

( ) 8. Bilmiyor

( ) 9. Cevap vermek istemedi

..... kişi

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

39- Köyden ayrılıp şehirde yaşamayanlar orada yaşamaktan daha mı memnundurlar? yoksa memnun değiller mi?

( ) 1. Memnun

( ) 2. Memnun değil

( ) 3. Fark yok

( ) 4. Bilmiyor

( ) 5. Cevap vermek istemedi

40- Bunlar sizinle mektuplaşırlar mı?

( ) 1. Evet

( ) 2. Hayır

( ) 3. Cevap vermek istemedi

41- Köye ziyarete gelirler mi?

( ) 1. Evet

( ) 2. Hayır

( ) 3. Cevap vermek istemedi

42- Size para gönderirler mi?

- ( ) 1. Evet ( ) 2. Hayır ( ) 3. Cevap vermek istemedi

43- Siz onlara para gönderir misiniz?

- ( ) 1. Evet ( ) 2. Hayır ( ) 3. Cevap vermek istemedi

44- Mümkün olsaydı, sen de şehirde yaşamayı istermiydin?

- ( ) 1. Evet ( ) 2. Hayır ( ) 3. Cevap vermek istemedi

45- ("EVET"İSE) Hangi şehirde yerleşmek isterdin?

- ( ) 1. Ankara
 ( ) 2. İzmir
 ( ) 3. İstanbul
 ( ) 4. Başka (BELİRTİN).....
 ( ) 5. Cevap vermek istemedi

46- Genellikle köyünden dışarı beryere gidiyorsan, en çok nereye gidersin?

- ( ) 1. Hiç ( ) 5. Ankaraya
 ( ) 2. Komşu köy ( ) 6. İstanbula
 ( ) 3..... bucağına ( ) 7. Başka (BELİRTİN)....
 ( ) 4..... ilçesine ( ) 8. Cevap vermek istemedi

47- Gidersen ne kadar sıklıkla gidersin?

- ( ) 1. Her gün ( ) 6. Birkaç ayda bir
 ( ) 2. Birkaç günde bir ( ) 7. Yılda birkaç kez
 ( ) 3. Haftada bir ( ) 8. Yılda bir
 ( ) 4. Onbeş günde bir ( ) 9. Cevap vermek istemedi
 ( ) 5. Her ay

48- En çok ne için gidersin?

- ( ) 1. Alışveriş ( ) 5. Eğlence - spor
 ( ) 2. Mahkeme işi ( ) 6. Dost -- Akraba ziyareti
 ( ) 3. Hükümet ( ) 7. Başka (BELİRTİN)..
 ( ) 4. Sağlık ( ) 8. Cevap vermek istemedi

49- Bir işi için şiddetle borç paraya ihtiyacın olsa kimden, nereden, temin edersin?

(MESLEK YADA KURUM BELİRTİLECEK)

- ( ) Cevap vermek istemedi

50- Ailenizin ihtiyacı yada bir işiniz için geçen son bir yıl içinde hiç borç para aldın ise, kimden, nereden aldın? (MESLEK YADA KURUM BELİRTİLECEK)

- ( ) 1. Hiç almadım ( ) 6. Tüccar, esnaf
 ( ) 2. Fanka ( ) 7. Başka (BELİRTİN).. ..

- ( ) 3. Kooperatif ( ) 8. Bilmiyor
 ( ) 4. Köy ağası ( ) 9. Cevap vermek istemedi
 ( ) 5. Faizci, tefeci

51- Geçimini ne ile sağlarsın?

- ( ) 1. Ev kadını, kızı ( ) 7. Şöför
 ( ) 2. Çiftçi ( ) 8. Dükkancı - esnaf
 ( ) 3. Hayvancı ( ) 9. Zanaatkar
 ( ) 4. Çiftçi - Hayvancı ( ) 10. İşsizim
 ( ) 5. Fabrika işçisi ( ) 11. Başka (BELİRTİN)..
 ( ) 6. Çoban ( ) 12. Bilmiyor
 ( ) 13. Cevap vermek istemedi

52- Yukarıdakinden başka ikinci bir işin varsa nedir?

- ( ) 1. İkinci işim yok
 ( ) 2. ....
 ( ) 3. Cevap vermek istemedi

53- İşini değiştirmek imkânı olsa idi, ne iş yapmak isterdin?

- ( ) 1. Değiştirmezdim
 ( ) 2. ....
 ( ) 3. Bilmiyor
 ( ) 4. Cevap vermek istemedi

54. A- ("YİFTÇİ"YA DA "ÇİFTÇİ-HAYVANCI" İSE), Köyde toprağın varsa, bu toprağı aşağıdaki şekillerden hangisine göre işliyorsun?

- ( ) 1. Hiç Toprağım yok
 ( ) 2. Tamamını kendim işliyorum
 ( ) 3. Tamamını ortakçıya (marabaya) veriyorum
 ( ) 4. Tamamını kiraya (icara) veriyorum
 ( ) 5. Kısmen kendim, kısmen ortakçıya
 ( ) 6. Kısmen kendim, kısmen kiracıya
 ( ) 7. Kısmen kiraya, kısmen ortakçıya veriyorum

54. B- Sahip olduğum toprağın dışında, kendine ait olmayan, fakat ortakçı (maraba) ya da kiracı olarak işlediğin toprak var mı?

- ( ) 1. Başkasının toprağını işlemiyorum.
 ( ) 2. " toprağında tarım işçisi olarak çalışıyorum.
 ( ) 3. " toprağını kiracı olarak işliyorum.
 ( ) 4. " " ortakçı olarak işliyorum.
 ( ) 5. Kısmen ortakçı, kısmen kiracıyım.

55- Tarlarda, bağ yada bahçende zirai mücadele ilaçları kullanır mısın?

- ( ) 1. Evet
 ( ) 2. Hayır
 ( ) 3. Cevap vermek istemedi

56- ("EVET") ise zirai mücadele ilaçlarını kullanma fikrini sana kim verdi?

☐ 1. Arkadaşım, komşum	☐ 6. Gazete
☐ 2. Başka köyden biri	☐ 7. Radyo
☐ 3. Ziyaretçi	☐ 8. Başka (Belirtin).. ..
☐ 4. Öğretmen	☐ 9. Cevap vermek istemedi
☐ 5. Muhtar	

57- ("HAYVANCI" YADA "ÇİFTÇİ -HAYVANCI" İSE) Hayvanlarına hiç suni dölleme yaptırdı mı?

☐ 1. Evet	☐ 3. İlk kez duyuyor
☐ 2. Hayır	☐ 4. Cevap vermek istemedi

58- ("HAYIR" İSE) Niçin yaptırmadın?

☐ 1. Dine yakırı	☐ 4. İstasyon kurulmamış
☐ 2. Damızlık boğa var	☐ 5. Başka (Belirtin) ....
☐ 3. Sonuç başarılı değil	☐ 6. Cevap vermek istemedi

59- ("ÇİFTÇİ" YADA "ÇİFTÇİ? HAYVANCI" İSE) Suni gübre kullanıyor musun?

☐ 1. Evet	☐ 3. Bilmiyor
☐ 2. Hayır	☐ 4. Cevap vermek istemedi

60- ("EVET" İSE) Neden suni gübre kullanıyorsun?

☐ 1. Çok ürün veriyor	☐ 3. Başka (Belirtin).. ..
☐ 2. Ürünün niteliği iyi	☐ 4. Cevap vermek istemedi

61- Suni gübre kullanma fikrini kim verdi?

☐ 1. Arkadaşım komşum	☐ 6. Gazete
☐ 2. Başka köyden biri	☐ 7. Radyo
☐ 3. Ziyaretçi	☐ 8. Başka (Belirtin)... ..
☐ 4. Öğretmen	☐ 9. Cevap vermek istemedi
☐ 5. Muhtar	

62- Hayvanlarına suni dölleme yaptırıyorsan; Bu fikri sana kim verdi?

☐ 1. Arkadaşım komşum	☐ 6. Gazete
☐ 2. Başka köyden biri	☐ 7. Radyo
☐ 3. Veteriner	☐ 8. Başka (Belirtin)... ..
☐ 4. Öğretmen	☐ 9. Cevap vermek istemedi
☐ 5. Muhtar	☐ 10. Yaptırmıyorum

63- Köyünüzün bugün karşı karşıya bulunduğu en önemli derdi (meselesi, sıkıntısı, güçlüğü) nedir?

☐ 1. BELİRTİN ... ..
☐ 2. Hiç bir derdimiz yok
☐ 3. Bilmiyor
☐ 4. Cevap vermek istemedi

64- (DERT BELİRTİLMİŞSE) Sana göre, bu derdi yenmek için ne yapılabilir?

- ( ) 1. Hiçbir şey ( ) 6. Bilmiyorum
 ( ) 2. Köy halkının çalışmasıyla ( ) 7. Cevap vermek istemedi
 ( ) 3. Devletin yardımıyla
 ( ) 4. Devlet ile köylü birlikte
 ( ) 5. Belli bir çözüm yolu (BELİRTİN).....

65- Köyünüzün bugünkü durumundan daha ileri gitmesi, kalkınması için daha başka en çok neye ihtiyaç vardır?

- ( ) 1. Hiçbirsey ( ) 3. Bilmiyorum
 ( ) 2. Şunlar yapılmalıdır ( ) 4. Cevap vermek istemedi
 ( ) TEK CEVAP BELİRTECEK

66- Son yıllarda, köy halkı hep birlikte (toplucu) (YOL-OKUL, ÇEŞME GİBİ) işler yaptı mı?

- ( ) 1. Evet ( ) 3. Bilmiyorum
 ( ) 2. Hayır ( ) 4. Cevap vermek istemedi

67- ("EVET"İSE) Hangi işleri yaptı?

- .....
 ( ) 2. Bilmiyorum ( ) 3. Cevap vermek istemedi

68- (Cevap "HİÇBİRİ" ise) Niçin yapılamadı?

- ( ) 1. Önderler önyak olmadı
 ( ) 2. Köyden bir grup ya da bazı kişiler engellediler
 ( ) 3. Devlet (memuru) desteklemedi, teşvik etmedi
 ( ) 4. İşler boş mevsime rastlatılmadı
 ( ) 5. Başka (BELİRTİN) .....
 ( ) 6. Cevap vermek istemedi

69- Aşağıdaki işlerin yapılması sence Devlete mi, yoksa köylüye mi aittir?

İşin Türü	Devlete	Köylüye	Her İkisine	Bilmiyor	Cevap vermek istemedi
Köy yolunun yapımı	( )	( )	( )	( )	( )
onarımı	( )	( )	( )	( )	( )
İçme suyu getirilmesi	( )	( )	( )	( )	( )
Köy okulunun yapım	( )	( )	( )	( )	( )
ve bakımı	( )	( )	( )	( )	( )
Kooperatif kurma	( )	( )	( )	( )	( )
Evlerin onarılması,	( )	( )	( )	( )	( )
Yeniden yapılması	( )	( )	( )	( )	( )

KONUT

70- Oturduğunuz evde kaç oda vardır? (Ayrı mutfak, banyo, hela hariç, yaylada evler dahil değil)

☐ 1. Bir oda	☐ 5. Beş oda
☐ 2. İki oda	☐ 6. Altı ve daha çok oda
☐ 3. Üç oda	☐ 7. Bilmiyor
☐ 4. Dört oda	☐ 8. Cevap vermek istemedi

71- Oturduğunuz evin ayrı mutfağı var mı?

1. Evet
 2. Hayır
 3. Cevap vermek istemedi

72- Oturduğunuz evde elektrik var mı?

1. Evet
 2. Hayır
 3. Cevap vermek istemedi.

73- Hela oturduğunuz evin içinde mi, dışında mı?

1. Hiç yok
 2. İçerde
 3. Dışarda
 4. Cevap vermek istemedi.

74- Evinizde nerede yıkanılırsınız?

1. Hamamlıkta
 2. Helada
 3. Leğende
 4. Başka (BELİRTİN).....
 5. Cevap vermek istemedi.

75- Suyunuzu eve nereden alıyorsunuz?

☐ 1. Ev içindeki musluk	☐ 5. Başka (Belirtin)...
☐ 2. Bahçedeki musluk	.....
☐ 3. Mahalle-Köy çeşmesi	☐ 6. Cevap vermek istemedi
☐ 4. Kuyu	

76- Su bulmakta güçlük çekiyorsanız, en çok hangi ayda?

1. Hiç çekmiyoruz
 2. .... ayında
 3. Cevap vermek istemedi.

77- Evinizde, aşağıdaki eşyalardan hangileri var?

☐ 1. Karyola	☐ 6. Dödüklü tencere
☐ 2. Radyo	☐ 7. Halı (Varsa sayısını belirtin)
☐ 3. Dikiş makinası	☐ 8. Bilmiyor
☐ 4. Elektrik ütüsü	☐ 9. Cevap vermek istemiyor.
☐ 5. Elektrik ocağı, fırını, sobası.	

HABERLEŞME

78- Radyo dinler misin ?

- ( ) 1. Evet
 ( ) 2. Hayır
 ( ) 3. Cevap vermek istemedi.

79- ("EVET" ise) Daha çok nerede dinlersin ?

- ( ) 1. Evimde
 ( ) 2. Başkasının evinde
 ( ) 3. Kahvede, Bakkalda
 ( ) 4. Tarlada
 ( ) 5. Köy odasında
 ( ) 6. Başka (Belirtin).....
 ( ) 7. Cevap vermek istemedi.

80- En çok hangi radyo istasyonunu dinlersin ?

- ( ) 1. ....
 ( ) 2. Bilmiyor
 ( ) 3. Cevap vermek istemedi.

81- Nekadar çok radyo dinlersin :

- ( ) 1. Ayda bir
 ( ) 2. İki haftada bir
 ( ) 3. Haftada bir
 ( ) 4. Bir kaç günde bir
 ( ) 5. Her gün
 ( ) 6. Bilmiyor
 ( ) 7. Cevap vermek istemedi

82- Hangi saatlerde radyo dinlersiniz ?

	<u>İlkbahar-Yaz</u>	<u>Sonbahar-Kış</u>
7 - 9	( )	( )
9 - 12	( )	( )
12 - 15	( )	( )
15 - 17	( )	( )
17 - 19	( )	( )
19 - 21	( )	( )
21 - 24	( )	( )

83- En çok beğendiğiniz radyo programı hangisidir ? (Müzik ve Sözlü Programlar için, birer alternatif belirtilecek)

MÜZİK PROGRAMLARI

- ( ) 1. Şarkı
 ( ) 2. Türkü
 ( ) 3. İnce saz
 ( ) 4. Alafranga
 ( ) 5. Başka (Belirtin).....
 ( ) 6. Hiç biri
 ( ) 7. Cevap vermek istemedi.

SÖZ PROGRAMLARI

- ( ) 1. Haberler
 ( ) 2. Yorum
 ( ) 3. Temsil
 ( ) 4. Köy programları
 ( ) 5. Dini konuşmalar
 ( ) 6. Kadın programı
 ( ) 7. Gençlik programı

- ( ) 8. Okul içi eğitim
 ( ) 9. Çocuk saati
 ( ) 10. Reklâm programları
 ( ) 11. Başka (Belirtin).....
 ( ) 12. Hiç biri
 ( ) 13. Cevap vermek istemedi

84- Köy programlarının hangisini en çok severek dinliyorsun?

- ( ) 1. Hiç birini
 ( ) 2. Günaydın
 ( ) 3. Ocağbaşı (Tarla Dönüşü)
 ( ) 4. Köye Haber Bülteni
 ( ) 5. Köy odası
 ( ) 6. Başka (Belirtin).....
 ( ) 7. Cevap vermek istemedi

85- (Hiç birini severek dinlemiyorsa) Köy programlarını niçin severek dinlemiyorsan?

- ( ) 1. Zamanı uygun değil
 ( ) 2. Başlangıç müziği (sinyal) iyi değil?
 ( ) 3. Düz konuşma sıkıyor
 ( ) 4. Sohbet sıkıyor
 ( ) 5. Oyun sıkıyor
 ( ) 6. Az bilgi veriyor
 ( ) 7. Verilen bilgiler tekrarlanmıyor
 ( ) 8. Köylü dili taklit ediliyor
 ( ) 9. Başka (BELİRTİN).....
 ( ) 10. Cevap vermek istemiyor.

86- Radyodaki, Köy Programlarında daha ne gibi konuların ele alınmasını istersin?

- ( ) 1. Hayvancılık
 ( ) 2. Tarım
 ( ) 3. Sağlık
 ( ) 4. Yol - Su - Elektrik
 ( ) 5. Doğum kontrolü
 ( ) 6. Ev idaresi - Ekonomisi
 ( ) 7. Din - Ahlâk
 ( ) 8. El sanatları
 ( ) 9. Teknik konular
 ( ) 10. Genel bilgi - Kültür
 ( ) 11. Başka (BELİRTİN).....
 ( ) 12. Cevap vermek istemedi

87- Radyoda dinlediğiniz programlar üzerinde sohbet ederseniz, en çok hangi konuları görüşürsünüz?

- ( ) 1. Hiç
 ( ) 2. Politika
 ( ) 3. Tarım
 ( ) 4. Sağlık
 ( ) 5. Ev idaresi, Ekonomi
 ( ) 6. Giyim - Kuşam
 ( ) 7. Başka (Belirtin).....
 ( ) 8. Cevap vermek istemedi

88- Hiç Televizyon seyrettin mi?

- ( ) 1. Evet
 ( ) 2. Hayır
 ( ) 3. Cevap vermek istemedi.

89- ("EVET" ise) Kaç defa seyrettin?

- ( ) 1. 1 defa
 ( ) 2. 2-3 defa
 ( ) 3. 3-4 defa
 ( ) 4. 4-5 defa ve daha çok...
 ( ) 5. Bilmiyor
 ( ) 6. Cevap vermek istemedi.

90- En çok hangi programı severek seyrettin?

- ( ) 1. Hiçbirini
 ( ) 2. (BELİRTİN) .....
 ( ) 3. Cevap vermek istemedi

91- (Hiç birini severek seyretmemişse) Niçin severek seyretmedin?

- .....
 ( ) Cevap vermek istemedi.

92- Televizyonda köylü için ne gibi programlar yapılmasını istersin? (BELİRTİN)

.....
 .....
 .....
 .....

93- Televizyon yayınlarının hangi saatlerde olmasını istersin?

	İlkbahar - Yaz	Sonbahar - Kış
7-9	( )	( )
9-12	( )	( )
12-15	( )	( )
15-17	( )	( )
17-19	( )	( )
19-21	( )	( )
21-24	( )	( )

94- Genellikle gazete okur ya da dinler misin?

- ( ) 1. Evet
 ( ) 2. Hayır
 ( ) 3. Cevap vermek istemedi.

95- ("EVET" İSE) En çok okuduğunuz (Dinlediğiniz) gazete hangisidir?

- ( ) 1. ....
 ( ) 2. Bilmiyorum
 ( ) 3. Cevap vermek istemedi.

96- Gazetede en çok hangi çeşit yazıları okumaktan (dinlemekten) hoşlanırsın?

- ( ) 1. Siyasal haberler ve yazılar
 ( ) 2. Eğitim, bilim, kültür
 ( ) 3. Dış olaylar
 ( ) 4. Din
 ( ) 5. Roman ve tefrika
 ( ) 6. Spor
 ( ) 7. Zabıta haberleri
 ( ) 8. Hepsini
 ( ) 9. Birden çoğunu
 ( ) 10. Başka (BELİRTİN).....
 ( ) 11. Cevap vermek istemedi.

97- Aynı konuda radyo ve gazete birbirini tutmayan haberler verdiğinde hangisine inanırsınız?

- ( ) 1. Radyo'ya
 ( ) 2. Gazeteye
 ( ) 3. Hiçbirine
 ( ) 4. Cevap vermek istemedi.

98- Sence, bugün Türkiye'yi ilgilendiren en önemli mesele hangisidir?

- ( ) 1. ....
 ( ) 2. Bilmiyorum
 ( ) 3. Cevap vermek istemedi.

99- Sence bugün bütün dünyayı ilgilendiren en önemli mesele hangisidir?

- ( ) 1. Vietnam
 ( ) 2. Siyah-beyaz çatışması
 ( ) 3. Rus-Çin çatışması
 ( ) 4. İsrail-Arap çatışması
 ( ) 5. Kıbrıs sorunu
 ( ) 6. Başka (BELİRTİN).....
 ( ) 7. Bilmiyorum
 ( ) 8. Cevap vermek istemedi

100- Evinizde kitap okunur mu?

- ( ) 1. Evet
 ( ) 2. Hayır
 ( ) 3. Cevap vermek istemedi

101- ("EVET" İSE) En son okunan kitap ne çeşit bir kitaptır?

(GEREKİRSE ADINI KAYDEDİN)

- ( ) 1. Pozitif Bilimler
 ( ) 2. Mizah
 ( ) 6. Polis
 ( ) 7. Başlık (BELİRTİN)

- ( ) 3. Din ( ) 8. Bilmiyorum
 ( ) 4. Edebiyat (Roman, hikâye) ( ) 9. Cevap vermek istemedi
 ( ) 5. Kahramanlık

GÖRÜŞMEYLE İLGİLİ NOTLAR

1- Görüşmenin bittiği saat ve dakika:

2- Mülakatçının adı ve soyadı:

3- Görüşmenin yapıldığı yer :

- ( ) 1. Evinde
 ( ) 2. İş yerinde
 ( ) 3. Komşu evde
 ( ) 4. Kahvede
 ( ) 5. Muhtar odasında
 ( ) 6. Başka (BELİRTİN).....

4- Görüşme sırasında başkalarının varlığı:

- ( ) 1. Hiç kimse
 ( ) 2. 15 yaşından küçükler vardı.
 ( ) 3. 15 yaşından büyükler vardı.
 ( ) 4. Mülakata zararsızca karışanlar oldu.
 ( ) 5. Çok karışanlar oldu.

5- Cevap verenin soruları anlama durumu:

- ( ) 1. Az (Soruların bir kısmını anlayabildi)
 ( ) 2. Normal (Soruların çoğunu anladı)
 ( ) 3. Yüksek (Soruların tümünü anladı)

6- İçtenlik derecesi:

- ( ) 1. Az (soruların çoğunda içtenlikle cevap vermedi)
 ( ) 2. Normal (İçtenlikle cevaplandırıldı)
 ( ) 3. Yüksek (Tümünü istekle cevaplandırıldı)

7- Görüşmenin süresi:

- ( ) 1. 0-20 Dakika
 ( ) 2. 21-30 ”
 ( ) 3. 31-45 ”
 ( ) 4. 36-60 ”
 ( ) 5. 61-85 ”
 ( ) 5. 61-85 ” (Bir saat, çeyrek dakika)
 ( ) 6. 86 ve daha fazla...

8- Görüşmeye istekle katılıp katılmadığı

- ( ) 1. Genellikle istekle katıldı
 ( ) 2. Görüşmek için ikna edilmesi gerekti
 ( ) 3. İsteksiz katıldı

9- Öteki Gözlemler:

.....

E K - II

TOPLUM KALKINMASI

ÖRNEKOLAY ARAŞTIRMA ANAHTARI (TASLAK)

BÖLÜM: I

OLAYIN GEÇTİĞİ KÖYLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

1. Köyün Adı : ..... İli ..... İlçesi ..... Bucağı.....
2. Nüfusu : ..... Hane Sayısı: .....
3. Ormanla İlişkisi // Orman Bitişiği // Orman 10 km. Yakında //
4. Konumu: Ovada // Sırtta // Yamaçta // Etekte //
5. Yerleşme Tipi: Dağınık // Biraz Dağınık // Toplu // Yolboyu //
6. Mahalle (Parça) sayısı, Mahallelerin Birbirine Uzaklıkları (Birbirine en yakın olanlar, en uzak olanlar) Kilometre -
7. Kaç aile, geçimi birinci derecede aşağıdaki kaynaklardan hangisinden sağlar?

<i>Geçimini sağladığı İşgüç Biçimi</i>	<i>Hane Sayısı</i>
Tarım	.....
Hayvancılık (Balıkçılıksa ayrıca belirtin)	.....
Orman	.....
Su ürünleri	.....
Madencilik	.....
Ticaret	.....
Başka (Belirtin)	.....

8. Köyün genişliği Ekilebilen arazi, ... Ekilebilen arazi,
— Hane başına düşen en çok, en az ve ortalama arazi?
— Hane başınaat ..... — Köydeki Hayvan sayısı?
Büyükbaş... ..
Küçükbaş... ..
— Hane başına düşen en az, ortalama ve en çok hayvan sayısı?
9. Çiftçilikle geçinen ailelerin yüzde kaç, sürdürdüğü tarlanın sahibidir?
10. Kaç ailenin hiç toprağı yoktur?
Kaç ailenin toprağı yetmiyecek kadar azdır? (O köy için kaç dönümün bir aile işletmesi için yeterli olduğu ayrıca sorulacaktır)

Köyde büyük arazi sahipleri var mı? Kaç kişi, kaç dönüm?
 Kasabada oturduğu halde, köyde toprağı olan var mı? Kaç kişi? Ne kadar toprağı var?
 Nasıl işliyor?
 Toprağı olmayan aileler geçimini nasıl sağlıyor?

Hane Sayısı

Tarım İşçisi	.....
Ortakçı /Yarıcı	.....
Kiracı	.....
Hayvancılık	.....
El Sanatları	.....
Ticater /Esnaflık	.....

11. A) Başka yere göç ve köyü terkedenler var mı) Kaç aile?
 — Nereye?
 — Nezaman?
 — Niçin göçmüştür?
- B) Köyden geçici olarak gidenler
 — Kaç kişi?
 — Nereye?
 — Ne yapmıya?
 — Ne zaman giderler?
 — Ne kadar süre kalırlar?
 — Ne zaman geri dönerler?
12. Köyde dirlik düzenlik nasıldır? Büyük anlaşmazlıklar, kavgalar geçimsizlikler olur mu? En çok kimler arasında? Nedenleri?.....
13. Köyde topluca başarılmış işler varsa, neler ne zaman yapılmıştır?
14. Halkın imece ve yardımlaşma gelenekleri?
15. Okul varsa, ne zaman açıldı?
 Kaç öğretmen var?
 Uygulama bahçesi var mı? Çevreye etkisi nedir?
 Kız ve Erkek öğrenci sayıları
 Mezunlardan ne kadarı üst derecedeki okullara gitmektedir? Mezun olmuşlarda meslekleri nelerdir?.....
16. Okuryazarlık derecesi nedir?
17. Köydeki sosyal, etnik gruplar ve başlıca aileler (Sop, kabile gibi)
18. Köyde en çok sözü geçen kişiler kimlerdir? Sözlere geçmesinin nedenleri? Nitelikleri?
19. Köyde yenilikleri benimseyen, uygulayan kimseler ya da buna hazır olabilen kimseler var mı? Uyguladıkları işler nelerdir? Çevreye etkisi nedir? Nitelikleri?
20. Köy dışına satılan ürünler nelerdir? Bunlar nerede, nasıl pazarlanır? Köylünün ne kadarı ürünlerini peşin olarak tefeciye, tüccara, aracıya, eşrafa toptan satar?
21. İhtiyaç duyulan krediyi nereden, nekadar yüzde kaç faizle sağlar?
22. Köyde kooperatif var mı? Üye sayısı ve kooperatifin çalışmaları?

<u>Bıçımı</u>	<u>Miktarı</u>
Para	.....
İşgücü	.....
Araç-Taşıt	.....
Gereç	.....

10. Proje maliyetinde devletin payı ve bıçımı nedir?

<u>Bıçımı</u>	<u>Miktarı</u>
Para	.....
Araç-Taşıt	.....
Gereç	.....
Teknisyen-Personel	.....
Proje	.....
Başka (Belirtin.....)	.....

11. Proje ele alınmadan önce herhangi bir araştırma yapılmış mıdır? Yapılmışsa bu araştırmanın sonuçlarından ne ölçüde, hangi bakımdan yararlanılmıştır?.....

12. Projeyi halk kendisi mi, Kamu personeli mi, yersel önderler mi yoksa bunlar birarada mı plânlanmışlardır?

13. Projenin uygulanmasını hangi önderler ve kimin işbirliğiyle yapmayı üzerine aldı?

14. Projenin plânlanmasında ve uygulanmasında ne gibi yersel örgütlerden yararlanıldı?

Dernek // Komite //
Kooperatif // İhtiyar Kurulu //
Başka (belirtin).....

15. Uygulamada karşılaşılan güçlükler nelerdi?

(a) Halktan ileri gelen güçlükler : .....
(b) Önderlerden ileri gelen güçlükler : .....
(c) Devletten ya da personelinden : .....

16. Bu güçlükleri yenmek için ne gibi tedbirler alınmıştır?.....

17. Proje sonuçlandı mı? Evet // Hayır //

(a) "Evet" ise, hangi tarihte?....
Plânlanan sürede mi?.....

(b) "Hayır" ise şimdi hangi aşamada?.....
2- Vazgeçildi ise nedenleri?.....

18. Projenin sağladığı yararlar nelerdir?.....

19. Proje çevrede olumlu mu, olumsuz mu etkiler yarattı?.....

20. Projeyi kimler ve hangi gruplar desteklemişlerdir? Niçin. ....

21. Projeyi en çok kimler, hangi gruplar engellemişlerdir? .....

22. Köyde geri plânda duran, fakat önderlik yeteneği olan doğal önderler ortaya çıkmış mıdır? Rollerini?.....

23. Plânlama ve uygulama sırasında halk katılışlarını sağlamada ne gibi yöntemlerden yararlanıldı?.....
24. Yeni fikirlerin benimsetilmesinde hangi araçlardan, tekniklerden yararlanıldı?
25. Çalışmalar kendi kendini besleyen bir süreç niteliğini kazandı mı? Başka projeler ele alındı mı?.....
26. Yersel önderler için herhangi bir toplam kalkınması ya da başka bir yetiştirme programından geçirilmişler midir?

ÖRNEKOLAYIN YAZARIYLA İLGİLİ BİLGİLER

1. Adı ve Soyadı : .....
2. Görevi : .....
3. Örnek olay içinde rol almışsa' proje ve çalışmalarla ilgi derecesi (aldığı roller):.....
.....
4. Bizzat yaşadığı bir olay değilse gerekli bilgileri kimlerden hangi yolla elde etmiştir?
(Bilgi alınan kişilerin adı ve adresleri) .....
5. Varsa olayla ilgili yazılı kaynaklar ve belgeler .....
6. Olayla ve yazarıyla ilgili öteki gerekli notlar .....